

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 733.

CHICAGO, ILL., 29. septembra (September 29th), 1921.

LETO—VOL. XVI.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

IZ DEGENERACIJE V BOLJŠO BODOČNOST.

Higijena je v zadnjih desetletjih napredovala. Zdravilska veda je prišla že na zelo visoko stopnjo. Epidemične bolezni ni več tako težko omejiti kakor v prejšnjih časih. Države, dežele, okraji in občine imajo posebne oddelke za zdravstvo in priznati se mora, da se je v higijeničnih stvareh v mnogih deželah zelo napredovalo.

Naučili smo se zdraviti različne bolezni, nismo pa še odpravili vzroke, ki jih povzročajo. In mnogo bolezni je, ki bi se jih moglo preprečiti, če se bi iztrebili vzroki. Med temi boleznimi je v prvi vrsti tuberkuloza.

Ljudstvo v raznih deželah je opešano, v enih bolj, v drugih manj, kakršne so že pač življenske razmere.

Hrana v mnogih krajih je slaba in nezadostna. Pomankanje najpotrebnejših živil med revnejšimi sloji ljudstva je danes nekaj navadnega. Pijančevanje se mnogo. V Zedinjenih državah so uvedli prohibicijo, ki pa je le sredstvo za še večjo korupcijo, kajti pijančevanja ni odpravila. Pije se mnogo, toda pije se bolj strup, ki se ga prodaja pod imenom izganje.

Tvornice, rudotopilnice, rudniki, plavži itd., črpajo življensko moč delavca, in mnogi si jo hočejo nadomestiti s pijačo. In tako vidimo, da ljudstvo, mesto da bi fizično napredovalo, nazaduje telesno in duševno. Kapitalisti, ki se popolnoma nič ne brigajo za kaj drugega, kakor za svoje lastne župe, so grobokopi človeškega rodu.

V današnji družbi imamo vsega v izobilju, tako da bi lahko vsi ljudje na zemlji živeli v zadovoljnosti in bratstvu. Namesto tega pa imamo na eni strani peščico ljudi, ki niti sami ne vedo, kako bi zapravili velikansko bogastvo, katero jim dan za dnevom grmadijo pridni delavci. Vsled prevelikega bogastva in brezdelja se posedujoči sloji telesno in duševno polene, njihova kri se zaradi premalega gibanja spridi, in tako postanejo namesto zdravih, energičnih udov družbe duševni pohabljeni, katerih rod navadno po nekaj generacijah zamre. Še huje kakor pri bogatih preveliko razkošje in mehkužnost, pa razsaja med proletarci glad, revščina in pomankanje. Že v prvi mladosti odtrgajo otroke od svojih staršev, ter jih izkoriščajo v imenu boga mamona. In ker delo še mnogo bolj škoduje nedorasli deci, kakor pa odraslim ljudem, vidimo danes namesto na duhu in telesu krepkih delavcev degenerirane sirote, ki

prenašajo brez vsake življenske energije brezbržno kapitalistično butaro. Ako se v vsej človeški družbi kmalu ne izvrši temeljit preobrat, bomo imeli namesto zdravega naraščanja, ki bi lahko z mirnim pogledom zrl v viharje življenja, kmalu kup revnih degeneriranih siromakov.

Zanimive so statistike o telesnih in duševnih sposobnostih mož, ki so prihajali k naborom v Zedinjenih državah za časa zadnje vojne. Na tisoče in tisoče so jih mogli odvrniti in Amerika, ki je mislila, da ima najbolj zdravo ljudstvo, je imela pred očmi popolnoma drugačno sliko, kakršno si je prej predstavljala.

Ako hočemo, da kapitalizem, ki je studenec vsega zla, še nadalje nemoteno izvršuje svoje delo, s katerim izpodkopava temelj vsega človeškega rodu, tedaj opustimo svojo akcijo s katero vodimo boj proti najhujšemu sovražniku človeštva v današnjih časih. Ako pa smo prepričani sodrugi, in vidimo z odprtimi očmi vso mizerijo in gorje, tedaj pa pojdemo na delo. Če vemo, kje so vzroki za vse te nepravilike, ki tlačijo človeški rod, tedaj jih skušajmo odpraviti. To se lahko stori, če bo dovolj velik del ljudstva šel na delo in se organiziral za ta cilj. Dokler bo brezbrizen, bodo razmere take kot so, z edino razliko, da se bodo uvajale male izboljšave, toda razmer, in posledic, ki jih povzročajo, to ne bo spremenilo.

Kolikor bolj se bo kapitalizem nagibal svojem zatonu, toliko ostrejši bo boj za osvoboditev izpod politične in industrialne sužnosti, in toliko hujši bo odpor umirajočega kapitalizma. Nezavedno delavstvo, ki je prepojeno s kapitalističnimi nazori, katere so mu ucepili v šolah, cerkvi in z meščanskim časopisjem, bodo odvrčali od nas in jih ščevali proti nam. To je najuspešnejše orožje kapitalističnega sistema in s tem si vzdržuje svoje politično moč.

Z denarjem se dandanes kupujejo talenti, ljubezen in vlada. "Vlada dela denar; denar dela vlado".

Svet ima dovolj kruha za vse; vsega je v izobilju in če bi bil družabni red pravičen, ne bi bilo treba milijonom umirati vsled pomankanja, proletarske bolezni ne bi morale stotisoče ljudi, milijoni otrok ne bi šli v prezgodnji grob.

Prihaja čas, ko bo človeštvo živelo srečnejše, ko ne bo borba za obstanek tako ljuta kakor je danes. Izginile bodo kapitalistične stranke, ki ima-

jo svoje temelje na tatvinah, ropih in umorih. Namesto sedanje bolezní degeneracije, katere vzrok eksistira v prevelikem razkošju na eni in prevelikem pomankanju na drugi strani, se razvije prava demokratična civilizacija in kultura. Kapitalizem, moderno dete razvoja zemlje, dobi svoj prostor poleg starega fevdalizma.

Boj in žrtve bodo še ogromne, predno nastopi ta doba. Izvojevati jo je treba in to nalogo vrši zaveden mednarodni proletariát.

Delavci, združite se!

Sužnjem potrebuje kapitalizem. Vsa zemlja je polna neizmerne bogastva. Zariješ se vanjo in v njenih skroviščih najdeš zlata in železa, bakra in svinca, belega srebra in črnega premoga. Preorješ jo, poseješ, pa ti rodi deseteren plod. Preprežeš jo z železno mrežo, pa prevažáš neizmerna bogastva iz kraja v kraj.

Sužnjem potrebuje kapitalizem, kajti le suženj dela za gospodarja, da se more preobjedati, pa strda sam, zida gospodarju sijajne palače, pa polaga sebi kamen pod glavo, tiska gospodarju knjige, napolnjene z vsem znanjem sveta, pa se sam zadovoljuje z mašnimi bukvicami.

Sužnjem potrebuje kapitalizem; ali suženj more ostati le nevednež, ki si je dal potegniti umetno mrežo čez oči.

Vsako živo bitje hrepeni po svobodi. Človeka je znal človek tako ponižati, da je izgubil to najmočnejše hrepenenje in se vdal topemu tlačanstvu, misleč, da uživa milost, če dela v službi tujega gospodarja.

Z vsem bogastvom tega sveta ne bi bil kapitalizem dosegel takega cilja, da ni našel pomočnika. Oglasil se je pri njem klerikalizem: Roka roko umiva.

Klerikalizem je vzel človeku znanje, pa mu je dal vero; uspaval mu je misel, pa mu jo je zamenil z dogmo. Sugeriral mu je, da ni življenje na tem svetu nič drugega kakor priprava za drugi svet.

Zakaj ne veruje kapitalist, da je treba bede in stradanja, muk in trpljenja za doseg nebeškega kraljestva? Zakaj ne brani klerikalizem njemu udobnosti in razkošja in izkoriščanja in odiranja množice? Ako sme biti bogatinu ta zemlja več kakor solzna dolina, zakaj tebi ne, delavec, ki si jo orosil, opojil in oplodil s svojim delom, ki si jo iz divje puščave izpremenil v krasen dom človeštva, katerega vrata so le tebi ostala zaprta?

Delavec trpin! Svoboda kliče tudi tebe. Bogata je zemlja, tvoje roke dvigajo zaklade iz njenih globočin, tvoje roke orjejo in žanjejo, tvoje roke izpreminjajo surovo rudo v kolesa in stroje, v žice in stebre, tvoje roke so ustvarjajoči instrument človeštva.

Ogromna je tvoja moč, ako se združiš s svojimi brati, ki so trpini kakor ti, naj je njih koža bela, rumena ali rdeča, naj je njih govorica slovenska,

nemška ali francoska, naj je tekla njih zibelka na severu ali jugu, na vzhodu ali zapadu.

Socializem te kliče pod svojo zastavo. Velika je že njegova armada; pridruži se ji še ti, da pride do zmage čim prej.

Socializem te uči verjeti in zaupati vase. V množici bratov in sester enakega mišljenja se poveča tudi tvoja moč; vse sile združene v eno pa postanejo enerģija, katere ne premaga ne pekel, ne kapitalistično zlato. Kajti cekini ne hranijo človeka, tudi milijonarja in božjega zastopnika ne. Če mu tvoja armada odreče kruh, je premagan tisti hip.

Delavec, tovariš! Zastava socializma je zastava boja, a tudi zmage zastava.

Zmaga socializma je tvoja osvoboditev!

Mars.

B. McAfee, ameriški znanstvenik in kolaborator Davida Todd-a, znanega ameriškega astronoma, je priobčil v londonskem "Daily Mail" opis načrta za največji teleskop, s katerim upa dohnati, dali je na Marsu življenje ali ne. Ta teleskop bo gotov do leta 1924, in takrat bo Mars tudi najbližje naše zemlje.

Svoj observatorij za ta slučaj si bo uredil v Chanaralu, Chile. Za cev teleskopa bo rabil šaft nekega rudnika. McAfee pravi, da bo ta prostor najpripravnější za opazovanje Marsa. S svojim ogromnim teleskopom, ki bo v mnogih ozirih izboljšán od dosedanjih, upa 25.000.000 povečati Mars, kar bi mu ga približalo na miljo in pol. McAfee pravi, da je prepričan o življenju na Marsu in z namenovanem opazovanjem hoče le dokazati svojo trditve. V Chile odpotuje prihodnjo pomlad, da bo nadzoroval predpripravná dela za svoj observatorij.

Vse, kar se kaže na nebu, je za zvezdoslovce zanimivo; med planeti našega osolnčja, ki so takorekoč bratje naše zemlje, pa obuja gotovo največ zanimanja Mars, ki je v mnogih ozirih zelo podoben zemlji in je tudi njen sosed v svetovnem prostoru. Mnenje, da je naša zemlja edino svetovno telo, na katerem je življenje in rast, je v resnih krogih že davno pokopano. S tem pač ni rečeno, da je na vsaki zvezdi enako življenje kakor pri nas. O luni n. pr. vemo, da nima zraka in vode, in na podlagi tega se sodi, da mora biti popolnoma puščava. Kar živi na zemlji, je vse odvisno od zraka in vode in bi poginilo brez tega. Če bi bilo na mesecu vendar kaj takega, da bi se smelo imenovati življenje, mora biti pač tako, da si sploh ne moremo napraviti pojma o tem.

Vsakdo dela napako, če si predstavlja življenje na drugih svetovnih telesih po tem, kar pozna na zemlji. Narava je neskončno raznovrstna; vse, kar nastaja, je produkt razmer; drugačne razmere morajo tudi ustvarjati drugačne oblike, kakor so naše.

Baš na Marsu so pa, kakor smo že omenili, razmere v marsičem podobne zemeljskim; zato in pa ker je Marsa zaradi njegove bližine lažje opazovati, kakor oddaljenejšé zvezde, zvrča že davno paznost

astronomov nase. Kajpada je bil zelo naiven tisti podrijan, ki je v zvezdarni vprašal astronoma, če more skozi svoj daljnogled razločiti moške od žensk na Marsu; kajti 35 milijonov milj, kolikor znaša oddaljenost tega planeta, kadar je zemlji najbližji, še vedno ni mačji skok; a na svoji poti se oddalji Mars tudi za več kot sedemkrat toliko od nas. Kljub temu sta Mars in Venera tisti dve zvezdi, ki nam prihajata najbolj v bližino — seveda odštevši mesec, ki je le naš trabant.

Kdo naj bi se čudil želji, da bi dobili prebivalci zemlje kakšne stike s prebivalci Marsa? Dostikrat se je že oglašala ta želja, podprla jo je pa že mnogokrat trditev, da čakajo Marčanje na to, češ, da so nam dajali s svoje zvezde že večkrat znamenja in da bi jim morali zemljani odgovoriti na podoben način. O teh signalih z Marsa je poročalo časopisje pred kratkim, toda gotovosti, da li prihajajo kaka znamenja z Marsa, ni do sedaj še nobene.

O Marsu imamo številne opise, in eno izmed teh je poročilo švicarskega zvezdoznane Fritjofa Le Coultre, ki ga je objavil pred nekaj leti o svojem triletnem opazovanju Marsa. V ženevski zvezdarni je skozi svoj teleskop opazoval skrivnosti rdeči planet sedemdeset noči in med temi jih je bilo dvaintrideset splošno ugodnih.

Po njegovem poročilu ima Marsova površina jako živahno življenje. Eno noč mu je kazal opazovani planet posebno krasno sliko. Le Coultre pravi: "Nisem se upal geniti iz strahu, da bi mi mogla ta čudovita slika izginiti izpred oči. Videl sem bregove rek, ki so izgledali, kakor da so z ostrim nožem urezani. Tako fino so se odražali od morja, da je izgledalo skoraj nestvarno." Kanali, ki režejo velike kose zemlje, izgledajo kakor ozki, modri trakovi s nepravilnimi bregovi. Videl je tudi rumene ali sive megle, ki so véasi popolnoma zakrivale zvezdo, véasi se pa sesedle na eni točki površine. Na dveh krajih je opazil mogočne bele pege, ki so izgledale kakor sneg.

Toda najčudovitejši pojav, ki se je v tej dobi opazil na ženevski zvezdarni, so bila nedvomno žareče prikazni, ki so se večkrat ponavljale in sicer tako, da je vselej nenadoma vsplamtelo v bližini temnih krajev, o katerih misli Coultre, da so jezera. Neki večer za časa tega opazovanja sta videla on in njegov asistent na severo-zapadnem delu planeta kraj, ki se je nenadoma razsvetlil od bele intezivne luči, kakor od ogromne električne obločnice. Ta svetloba je trajala sekundo ali dve, potem je nenadoma minila in kraj je dobil zopet prejšnjo barvo. Tekom nekoliko minut se je svetloba ponovila, o polnoči je pa prikazen popolnoma minila. Mesec pozneje sta opazila, kako sta dve mogočni luči zažareli od 10:40 in ob 11:8; obe sta bili modrobele barve in ste se nenadoma pojavili na dveh krajih, od katerih je bil eden zopet v bližini jezera. To pot so luči svetile nekoliko minut, ugasnile, pa se potem zopet vžgale. Ta modra svetloba, ki je podobna zelo svetlim bliskom, je bila videti, kakor da pripada dotičnim krajem; gotovo ni bil to nikakršen odsev.

Ni prvič, da so se take luči opazovale na Marsovi površini. Ko so jih opazili astronomi na zvezdarni Flagstaff, so izrekli mnenje, da so to najbrž znamenja, ki jih dajejo Marsovi prebivalci zemljanom.

Le Coultre pravi, da se ne upa označevati te pojave za znamenja, vendar pa ne odklanja misli, da bi vendar mogli biti kaj takega. Dejstvo je, da se opazajo že večje vrste let na Marsu žareče prikazni vselej, kadar pride v bližino zemlje. Če so to res znamenja, ki nam jih Marčani dajejo, morajo imeti o zemljanih, ki ne dajo nobenega odgovora, pač čudne pojme, kar se tiče naše inteligence in uljudnosti.

Sicer so že tudi naši zvezdoslovci govorili o načrtih za dajanje signalov Marsu, toda storili še niso ničesar v tem oziru. Prvo morajo biti na jasnem o življenju na Marsu in si ga predočiti, potem šele jim bo možno stopiti v signalne stike z našim sosedom.

Zmagoviti stroj.

Mnogokrat se je že debatiralo in pisalo o vprašanju: Ali človeštvo napreduje? Odgovori so različni. Večni nezadovoljnejši pravijo, da ni človeštvo pravzaprav od sivih dob neznane preteklosti pa do današnjih časov nič napredovalo. Pripovedujejo, da se današnji ljudje koljejo prav tako kakor v prošlosti; da takozvana civilizacija ni osrečila človeštva, in da so divjaki v afriških džunglih počutijo najbrž srečnejše, kakor pa meščani naše moderne družbe.

Da se človeštvo mrevari, je sicer resnica; ali prav v ubijanju smo čudovito napredovali. Če bi kateri izmed starih faraonov, če bi kakšen Xerxes, Hanibal, Caesar ali Aleksander opazoval moderne bitke, kakršne so se vojevale v zadnji svetovni vojni, ne bi bilo njegovega strmenja ne konca ne kraja. Toda z dosedaj poznanimi morilnimi sredstvi generalni štabi še niso zadovoljni. In tako smo čitali poročila o novih iznajdbah strupenih plinov, o izboljšanih topovih, o izpopolnjenih aeroplanih in zrakoplovih.

Eden teh je napravil žalosten konec pred nekaj tedni v Angliji na svojem poskusnem poletu. Šestindeset človeških življenj je bilo žrtvovanih temu eksperimentu. Sedaj bodo gradili na podlagi pridobljenih izkušenj nove zrakoplove, toda ne z namenom, da se koristi ljudstva, ampak za vojne namene.

Stara grške falanga je veljala za sijajen produkt vojne taktike; danes bi bila taka formacija naravnost smešna in nekoliko šrapnelov bi zadostovalo, da bi jo uničili. Katapulte, ki so jih rabili za naskakovanje zidov, so bili čudeži takratne tehnike; v primeri z današnjimi ogromnimi topovi so bile otroške igračke. Napredek uničevalne tehnike na suhem, na morju, v zraku, je tako ogromen kakor je ogromna pomnožitev mrtvih in pohabljenih v moderni vojni.

Človeštvo je torej vendarle napredovalo. Tisti, ki pravijo da ni, so v zmoti, kajti napredek je tukaj, dokazan s statistikami. Vojne statistike so dokaz napredka. Kadar bo ljudstvo hotelo drugačen napredek, ga bo tudi imelo. Sedaj hoče še vojne napredke, in na polju militarizma smo napredovali. Tudi na drugih smo, toda ne s tisto brzino, kakor smo napredovali v razvijanju za organizirano ubijanje.

Vojna je bila nekdaž velik pretep; dandanes je to organizirana morilna industrija, in tudi na bojišnih zmaguje stroj. Orožje od male repetirne pištole pa do velikanskega oblegovalnega kanona je mašinerija. Z mečem je včasih vojščak v vsej vojni ubil enega človeka; s strojno puško jih sedaj v eni minuti lahko pomori tucat in še več. Karkoli je ustvarila tehnika, vse je v službi boga Marta. O vsaki važnejši iznajdbi se v prvi vrsti vprašuje: Ali bo služila vojnim potrebam?

Toda čeprav je videti, kakor da je najvažnejšo opravilo današnjega človeštva pripravljanje na novo vojno, je vendar tudi še nekoliko mirnega dela na svetu. In potrebno je tako delo—navsezadnje že zaradi tega, ker bi bila brez njega celo plemenita vojna nemogoča. Svinčenke ne zadostujejo; treba je za vzvišen posel moritve tudi hrane, obleke in takih prostih, prozaičnih reči.

Tudi v teh opravkih zmaguje stroj. Celo v poljedelstvu, o katerem so ljudje dolgo mislili, da ostane do konca dni prihranjeno človeku in živali, nadomešča stroj bolj in bolj ročno delo. Posebno v Ameriki se pojavljajo na polju poljedeljskih strojev vsako leto nove iznadbe, katerim bi se primitivni kmetič iz kakega skritega kraja sveta ne mogel načuditi. Ameriško poljedelstvo je industrialno organizirano. S pomočjo strojev je možno obdelati velikanske površine zemlje in pospraviti pridelke, za kar se rabi le malo delavnih moči. Ne potrebuje se koscev niti mlatičev. Par ljudi na vsaki farmi opravi vse delo. Če bi se obdelovalo toliko zemlje po starem načinu, bi jih vsak večji farmar rabil vsaj ob gotovih sezonah na desetine. Sedaj najema nekaj ljudi le ob žetvi in mlatvi. Stalno najetih ljudi je na farmah malo, razun na tistih, kjer se prideluje sočivje in podobni sadeži.

Če je celo v agrikulturi tako, da opravljajo stroji lahko delo mesto človeka, velja to gotovo še veliko bolj za industrijo. Te se je tehnika veliko prej polotila in tudi intezivnejše se je pečala z njo. Poljedelski veščaki priporočajo farmerjem, naj si nabavljajo najmodernejše stroje, da odvezamejo delo delavcem. V industriji tega ni treba šele priporočati, kajti prevzeli so ga že povsod, kjerkoli je bilo doslej mogoče, in z novimi iznajdbami ga prevzemajo še nadalje.

Stroji so dobra reč; tudi so znamenje napredka, in tisti, ki trdijo, da nismo napredovali, naj pogledajo v tovarne, na parnike, železnice, v rudnike in povsod, kjer delajo stroji poleg živih strojev. Stroji, pravimo so dobra reč; toda večini ljudstva danes še niso prinesli blagostanja; stroji so pognali

na tisoče delavcev iz služb, zato je razumljivo, kaj gledajo delavci z nekakim strahom postavljanje novih strojev. Mnogo slučajev je, kjer se je delavstvo naravnost zoperstavilo uvajanju strojev v podjetja, "Ker bodo odvzeli delo delavcem". To se godi. V tovarne prihajajo mašine, delavci pa iz njih, in potem — no, potem iščejo zaman dela, ker ga prevzemajo mašine tudi v drugih tovarnah. Delavci brez dela pa ni le brez blagostanja, ampak brez najnujnejšega, in njegov delež na tem svetu je beda.

Kljub temu, stroj je koristen človeku; če more mašina delati namesto človeka, naj dela mašina. Človeka ni treba degradirati na stopnjo delavne živine. Človek ima pravico do užitkov in sreče. Ako se le muči pri težkih fizičnih delih, katerih sedaj mnogo opravlja stroj, so mu sreča in užitki nepoznana stvar.

Ali ravno s pomočjo strojev degradirajo človeka na stopnjo delavne živine. Z uro v roki kontrolirajo njegovo delo, da iztlačijo iz njega vso delovno moč kakor vsako kapljico soka iz limone.

Stroj naj razbremeni človeka in olajša njegovo življenje. Ali praksa kaže, da se to ne godi. Stroj povzroča brezposelnost, stroj povzroča v današnji družbi nadprodukcijo in s tem še večjo brezposelnost in vse njene strašne posledice; in stroj omogoča Taylorjeve sisteme. Ti sistemi pa pomenijo, da ni garanje delavcev nič manjše radi strojev, kajti pri strojih je postal živ stroj, delček mrtvega stroja, ki se giblje zaeno z njim.

V kapitalističnem sistemu ne more mašina olepšati življenje človeštva, ker ne služi človeštvu, temveč le njenemu lastniku kapitalistu. Stroj bo resnično služil človeštvu šele v socialistični družbi, ki bo sama lastnica produktivnih sredstev in jih bo rabila v svojem, družabnem interesu, torej v interesu vseh svojih članov, iz katerih bo sestavljena.

Stroj prinaša blagoslov — onemu, ki ga ima in ki razpolaga z njim. Danes je to kapitalist. Kadar bo družba imela stroje in bo razpolagala z njimi, tedaj bodo njej prinašali blagoslov in tedaj ne bo človeških delovnih živali. Stroj v posestvi splošnosti ne bo služil Taylorjevemu sistemu, ne procentom, ne človeškim klavnicam. V družabni lasti bo družabna korist.

Z rešitvijo narodnega vprašanja se še ne reši socialno vprašanje, ki obsega prave vzroke zatiranja in izkoriščanja. Vendar pa je tudi za socialiste potrebno, da se zanimajo za narodno svobodo in enakopravnost, ker vemo, da se z njo odstrani ena zapreka mednarodnega socialnega napredka. V Rusiji imajo narodnostna vprašanja in sovjetska vlada se jim je izognila s tem, da je enim narodom priznala popolno neodvisnosti, kakor n. pr. Fincem, Poljakem in tistim v baltičkih deželah drugi pa so pridruženi kot avtonomni deli federativni socialistični republiki. Federativna republika vseh narodov, to je cilj, ki bo dosežen, kadar zavlada socializem po vsem svetu.

Družabno močvirje.

Veliki dnevniki širom Amerike so zadnjih par tednov polni senzacijskih poročil o umorih in drugih zločinih, ki so na dnevnem redu. Ti zločini so tako raznovrstni, da jih ni mogoče spravljati v eno kategorijo, ampak ima vsak za se poseben pečat sedanje kapitalistične družbe in njenih vzrokov.

V Chicagi je 24 letni Harwey Church umoril dva agenta avtomobilov, ker se je hotel polastiti dragega Packard avtomobila. Izpeljal je vsakega posebej v klet hiše svojega očeta, prisilil vsakega z revolverjem, da je zvezal in na to ubil s čepičem za odbijanje žoge. Na ta način je mislil pride do kupne pogodbe brez sovcev.

V San Francisku je obdolžen znani kinematografski komediant "Fatty" Arbuckle umora lepe Miss Virginije Rappe, cineme igralka. Priredil je bil za svoje prijatelje pojedino, na kateri je Miss Rappe upijal, jo speljal v svojo sobo in jo baje posilil. Pri tem je došla notranje poškodbe in je par dni zatem podlegla. Arbuckla so aretirali in je obdolžen umora.

V Los Angelesu je vstrelil pred kratkem sin evanđeljskega pastora nekega ljubimca koketne Obenchainove iz Chicage, ločena od svojega moža, ker se je bal, da jo ne izpelje in oženi — hotel pa jo je imeti on.

Poleg teh treh glavnih senzacionalnih poročil sledi naravno mnogo drugih, nič manj zanimivih slučajev, ki so se završili z ubojstvom radi imetja ene ali druge vrste.

Imetje! Čarobna beseda, ki omamlja in zasnujuje vse — beseda, ki goni ljudi do ubojstev in človeškega uskrustva. Vse te vesti se čitajo kakor zgodovina kapitalističnega piratstva v miniaturi. Take orgije so se dogajale v času razpadajočega rimskega cesarstva in v dobi, ko je kapitalizem vrgel ob tla fevdalni sistem. In tako se človeku nehoti vpraša: ali so to ostanki tistih dob, ali ima pri tem oprava sedanji kapitalistični red in njemu lastna odgoja? Prejšnja in današnja zgodovina nam pravi, da imata pri teh družabnih pojavih opraviti oba faktorja; vendar trdijo moderni sociologi, da je najjačji faktor pri odločevanju človekovega ravnanja v tem, kako je vrejena človeška družba, to je kako so človeku pristopna tista sredstva, ki jih potrebuje za življenje in za danes. In moderni kriminologi trdijo, da je večina sodnih izvršenih zločinov ni iskati absolutnih virov v dednosti, ampak v razmerah, v katerih človek živi. Zgodovina dob, ki jih pozna človek, nam to potrjuje. Dedne so lastnosti zločincev, v kolikor prihajajo z dednostjo družabnih razmer. Sedanja kapitalistična družba se neče sprijazniti s temi nazori popolnoma, ker neče priznati svoje institucije za sokrivca teh razmer, pri čemer pa pride seveda sama s seboj v navskrižje. To navskrižje popravlja s svojo dvojno moralo, ki je razredna in ki se vidi v vsi razgaljenosti, čim postanejo družabne razmere posebno abnormalne. Take razmere so se pojavile zlasti v dobi svetovne vojne in po vojni.

Forcirano prestavljanje množic iz kraja v kraj, ubijanje na debelo in nezmožnost, da se temu izogne, je rodilo indiferentnost napram vsem posledicam, ki nastajajo iz ravnanja posameznika napram posamezniku ali posamezniku napram družbi in obratno.

In kaj je bilo po vojni? Kapitalisti, ki so v vojni nagrabili ogromne profite, so začeli kazati svojo obzornost in potrato ter na ta način gojiti v množici željo za posnemanje, ki si je iskalo v eni ali drugi obli-

ki izhoda. Posledica tega je bila, da so se začeli zločini množiti. Zločinci pa pozabljajo ali pa čestokrat ne vedo, da živimo v dobi privatnega lastništva, v dobi, kjer je dovoljeno izvrševati zločine le legalno, pod okriljem komercializma. Oni vidijo naprimer, kako se vozi ta ali oni v dragemu avtomobilu pa si žele tudi oni tega; oni vidijo naprimer — seveda ne vsi — kako velika premogarska družba najema puškarje, da streljajo delavce, ki se bore za priznanje unije; oni vidijo na stotine drugih prestopkov profiterjev, pa si mislijo: well, če delajo oni lahko take reči, zakaj bi jih kdo drug ne smel. Toda kapitalizem v tem oziru ni branjevec. Kdor se hoče izogniti kaznim za družabne prestopke, mora biti v notranjem krogu kapitalistične morale, ne pa v zunanjem. Kdor izvršuje zadeve v zunanjem krogu, za tega ima kapitalistična družba ječo in vešala. Churcha bodo obesili, ker je ubil dva agenta, med tem ko se premogarskim baronom v W. Virginiji, ki so umorili nad sto premogarjev ne bo zgodilo nič žalega. Tako je danes, ker živimo v družabnem močvirju.

"Nagon po imetju, nagon po izključno privatnem lastništvu — pravi kapitalistično časopisje — je poleg spolnega nagona, najjačji zakon človeške nature, in človek si bo ta zakon ohranil, tudi če ima iti preko krvi. Zato je socializem, ki hoče odpraviti privatno lastništvo, utopija. Idealisti ne bodo mogli nikdar realizirati svojih programov, ker ne računajo s človeško naturo."

Z drugimi besedami se to pravi po logiki kap. časopisov, da se zločini ne bodo nikdar odpravili, ker je to proti človeški naturi. Vzlic temu ima kapitalistična družba ječo in vislice. Zakaj? Ne za to, da popravi zločince, ki se po njih izjavi ne morejo popraviti, ampak da se zavaruje privatno lastništvo, tisto lastništvo, ki je takoj za spolnim nagonom v človeku najbolj ukoreninjeno, in vse tiste svetinje, ki so s tem lastništvom v zvezi. Kakšno protislovje! In za vsa ta protislovja je odgovorna današnja družba, ki trpi sedanji kapitalistični sistem, ki goji zločinstvo.

Socialisti trdimo, da bodo zločini v socialistični družbi izginili, ne v glavnem za to, ker se bo posameznika korigiralo, temveč ker bo taka korektura spričo skupnega lastništva vseh produktivnih in razdelivnih sredstev mogoča, to je uspešna. Ljudje bodo zdravljeni pri vzrokih, ne pa pri posledicah. Odštevi tiste, ki so že po rojstvu fizično in duševno abnormalni in spadata v bolnišnico, ljudem ne bo težko dopovedati, da je tatvina, kjer je splošno lastništvo v veljavi, neumestna, in da je napad na sočloveka v kakršnikoli obliki nenraven, ker škodi posamezniku in s tem družbi.

Z gospodarsko enakopravnostjo bo zbudil socializem v posamezniku kolektiven čut do vsega, kar služi splošnemu blagostanju ljudstva, s čimer se bodo vzbudili v posamezniku tudi odgovornosti do družbe, do sočloveka; ta čut se danes od strani kapitalistične družbe zatira, uveljavlja pa se le rešpekt do imetja, kar ima za posledico, da se nagiblje vse življenje posameznika, na to stran, ne glede na to, kako se pride do njega, če se zna človek izogibati zakonom.

Kdor hoče skrbeti za odpravo mnogovrstnih zločinov, ki so danes na dnevnem redu, ima pred vsem skrbeti za odpravo sedanje kapitalistične družbe, ki je največ kriva za zločine. — č.

OGLAŠAJTE priredbe vaših društev tudi v Proletarcu.

K zedinjenju jugoslovanskega proletarijata.

V zadnji številki "Proletarca" smo objavili članek sodr. D. Lapčevića, v katerem navaja, kako se vzbujajo med frakcijami jugoslovanskega proletariata želja po združenju. Med tem smo dobili številko ljubljanskega "Napreja", iz katerega posnamemo glede tega zedinjevanja sledeče:

Na poziv izvrševalnega odbora Jugoslovanske social-demokratske stranke za Slovenijo so se šli delegati jugoslovanskih socialističnih strank: Jugoslovanske social-demokratske stranke, Social-demokratske partije Jugoslavije in Socialističke Radničke Partije Jugoslavije in so potem, ko so na sestankih dne 1. in 2. avgusta 1921. leta v Belgradu razpravljali o vseh vprašanjih, ki so v zvezi z zedinjenjem socialističnega gibanja v Jugoslaviji, soglasno sprejeli sledeče sklepe:

Ugotavljajoči:

a) da tvori zedinjena Jugoslavija ekonomsko in politično enoto in doseže, da bo tudi delavsko socialistično gibanje zedinjeno zaradi uspešnega vodenja razrednega boja;

b) da je nastal trenutek, ki dela to zedinjenje neobhodno potrebno radi skupnih akcij v obrambo proti socialni in politični reakciji, ki hoče zavladati v Jugoslaviji.

Delegati izvrševalnih odborov gori imenovanih socialističnih strank predlagajo svojim izvrševalnim odborom, da do končnega definitivnega zedinjenja ustvarijo eno organizacijo za skupne nastope v vseh važnejših vprašanjih in slučajih političnega in socialnega življenja v Jugoslaviji. Ta organizacija se bo imenovala: Socialistička zajednica Jugoslavije (SZJ) in stala na sledečih načelih:

1. V parlamentarnem delu tvorijo poslanci teh strank enoten klub in nastopajo v vseh vprašanjih kot celota.

2. Pri vseh važnejših manifestacijah in akcijah nastopajo te stranke skupno.

3. V vseh važnejših odločbah kakor tudi o položaju gibanja si bodo vse tri stranke medsebojno poročale.

4. Za izvršitev vseh teh nalog SZJ se ustvari stalen odbor 12 članov, po štirje člani od vsake stranke, katere določa izvrševalni odbor. Ta odbor se bo imenoval Odbor zedinjenja. Svoje delovanje hoče ta odbor uveljavljati v stalnem soglasju z izvrševalnimi odbori strank.

5. Prvo delo odbora zedinjenja bo izdelava statuta, po katerem se bo delalo do končnega zedinjenja. Dali na naloga tega odbora je, da pripravi sporazumno z izvrševalnimi odbori skupni kongres zedinjenja in da izdela predloge za program in statut zedinjene stranke.

Za program zedinjene stranke bo vzel maksimalni program v glavnem iz erfurtskega programa, minimalni del programa, ki naj obsega praktične zahteve, se bo izdelal na osnovi dosedanjih programov vseh treh strank.

Statut bo zagotovil notranjo organizacijo zedinjene stranke kot enotno stranko za celo državo na popolnoma demokratski podlagi s proporcionalnim zastopstvom v vseh upravnih telesih in ustanovah stranke, s popolno svobodo v zastopanju stališča. Po statutu sklenjene akcije pa so obvezne za vse člane.

Kongres zedinjenja bo ugotovil splošna taktična načela in razmerje zedinjene stranke do delavskih socialističnih organizacij sveta, o čemer mu bo odbor zedinjenja predložil predloge.

Vse tri stranke izhajajo iz prepričanja, da je mogoče doseči socialistično družbo z razvojem proizvodnih razmer, ki zavzema danes odločno kapitalistično obliko, in z razrednim bojem proletarijata. Torej ima socialistično gibanje pretežno razredni delavski značaj — toda v svojem političnem delovanju stremi, da združi okrog delavskega razreda v ožjem smislu besede tudi druge družabne sloje mest in vasi, ki sprejemajo osnovna načela socializma in so pripravljeni zanje se boriti.

V vprašanju bojnih sredstev in poti za ustvaritev socialistične družbe smatrajo vse tri socialistične stranke organizirano razredno borbo kot delavskih mas glavno sredstvo. Stranka pa se bo posluževala tu-

di vseh drugih sredstev, ki so ji v današnji družbi na razpolago in soglašajo z njenimi cilji in značajem. Sem spada tudi udeležba v javnih zastopih. Metode socialistične borbe se vedno prilagajajo sili delavskega razreda, objektivnim okolnostim in stopnji družabnega razvoja.

Vse tri stranke stoje na stališču mednarodnega socialističnega edinstva. Toda z ozirom na današnje stanje v svetovnem socialističnem in delavskem gibanju, bo rešil vprašanje mednarodne orijentacije zedinjene stranke kongres zedinjenja. Do tedaj lahko vsaka stranka svobodno odločuje o tem vprašanju.

6. Ta sporazum stopi v veljavo z dnem, ko ga priznajo in ga sporazumno sočasno objavijo v vseh svojih glasilih izvrševalni odbori vseh treh strank.

V Belgradu, 2. avgusta 1921.

V. Bukšeg, Dragiša Lapčević, Vitimir Korač, Živko Topalović, Rudolf Golouh, Nedeljko Divac, Jovo Šmitran, Blagoje Bračinac, Zvonimir Bernot, Filip Kisovar, Ivan Tokan, Jože Kopač.

O združitevni konvenciji S. N. P. J. in S. D. P. Z.

Združitevna konvencija SNPJ. in SDPZ. je pričela zborovati dne 12. septembra in izvršila svoj posel dne 23. septembra. Zborovala je enajst dni. Udeležilo se jo je 193 delegatov, delegatkinj in glavnih odbornikov obeh organizacij.

Prvo sejo, ki se je vršila v dvorani Sever in Nagode, je otvoril s pozdravnim govorom predsednik SNPJ. V. Cainkar. Sledili so mu še predsednik SDPZ. in nekateri drugi odborniki s pozdravnimi nagovori.

Prvotno je bila za zborovanje konvencije najeta dvorana v mestenem kopališču na St. Clair Ave., toda je bila pozneje odpovedana, toda vzrok odpovedi pisen teh vrstic ni znan. Govorilo se je, da tiče zadej denunciacije, češ, da bo to "rdečkarska" konvencija. Odbor clevelandskih društev je potem najel Sever-Nagodeto dvorano, ki pa ne odgovarja potrebam, kol jih ima tako velika konvencija. Najslabše pri tem je še to, da se z ulice čuje v dvorano ves poulični šum, ki ga dela promet po St. Clair avenue. Delegatje, ki so sedeli v zadnjih vrstah, so naravnost zahtevali, da se mora poiskati za zborovanje primernejše prostore. Ker je bila večina za premestitev, se je dobilo dvorano Turnverein na 55. cesti. Lastnike dvorane Sever-Nagode ne zadene pri tem nikaka krivda: če bi bila kritika na mestu, bi se moralo grajati odbor, ki ni takoj v začetku poiskal primernejše dvorane. Toda tudi tu je treba vpoštevati, da bi se bil zameril lastnikom slovenskih dvoran, če bi najel tujo dvorano. Tako je bila stvar prepuščena zadnjo uro v odločitev konvenciji in s tem je nastalo za organizacijo par stotakov več stroškov, in po zadržilu g. Severja tudi njemu in Nagodetu, ker sta žrtvovala nekaj stotakov za opremo dvorane in udobnost delegatov. Konvencija je sklenila, da se njima teh stroškov ne povrne, pač pa plača le svoto \$12 dnevno za toliko dni, kolikor časa bo zborovala. V tem smislu je bila narejena pogodba in zbornica jo je vpoštevata. V naselbini bo radi te zadeve nekoliko zamer, kakor je že navada v takih slučajih.

Ob tej priliki se je ponovno spoznalo, kako nujno potrebuje slovenska naselbina primerne dvorane. Vsem velikem okrožju, kjer žive Slovenci, ni niti ene dvorane, ki bi resnično odgovarjala potrebam velikih zborovanj, dramatičnih priredb, koncertov, shodov, itd.

Za konvenčnega predsednika je bil izvoljen J. Skuk iz Clevelanda; podpredsednikom sta bila izvoljena J. Terčelj iz Lawrence, Pa., in J. Goršek iz Springfielda, Ill. Za zapisnikarje so bili izvoljeni Underwood, Bernik, Terbovec in Bogelj. Zelo neumestna je navada, da naše konvencije volijo zapisnikarje. To je morda na mestu za manjša zborovanja, nikakor pa ne za velike konvencije. Precej časa vzamo volitev zapisnikarjev, poleg tega pa so zapisniki prvih par sej navadno pomanjkljivi. Tudi ni gotovo, da konvencija resnično izvoli take zapisnikarje, ki so kos svoji nalogi. Gori imenovani zapisnikarji so bili eni izmed najboljših, ki jih je mogla izvoliti konvencija izmed svojih članov. Kljub temu je mnogo bolj priporočljiv sistem, da gl. upravni odbor najame zapisnikarje, in dva bi zadostovala, ker bi se lahko popolnoma posvetila za-

pisniku; delegatje-zapisnikarji pa so na konvenciji v prvi vrsti kot delegatje in zelo težko jim je opravljati oboj. Na predlog nekakega delegata se je sklenilo, da v bodoče najema zapisnikarje gl. upravni odbor, konvencija pa izvoli le konvenčnega tajnika, ki bo odgovoren za zapisnik in druge uradne posle konvencije, ki spadajo v področje konvenčnih tajnikov.

Konvencija je izvolila devet članov v odbor za prošnje in pritožbe. Ta odbor, v katerem so bili Podboj, Koklič, Medvešek, Sittar, Brus, Bregar, Krašovec, Studič, in J. Terbovec, je izvršil svoje delo, katerega je bilo precej, zelo spretno in pravično, in je s tem prihranil konvenciji veliko časa, ker so bili skoro vsi njegovi zaključki potrjeni od konvencije brez debate. Izvoljen je bil tudi odbor za resolucije, v katerem je bilo pet članov. V odboru za določitev plač je bilo deset članov.

Precej debate je vzel predlog, da naj pridejo imena predlagateljev v zapisnik. Večina ga je zavrnila. Tisti, ki so govorili proti predlogu, so argumentirali, da bo na konvenciji potratenega mnogo časa, ker bodo hoteli govoriti in staviti predloge vsi delegatje, če pridejo imena v zapisnik. V tem je morda nekaj resnice, toda dober argument to ni. Če so zborovalci razsodni, ne bodo govorili samo zato, da govorijo in da pridejo njihova imena v zapisnik. Važno je, kaj kdo govori in kaj zagovarja. Članstvo pa je opravičeno vedeti, kaj delajo posamezni delegatje in v kakem smislu zastopajo svoja društva. Za predlog, da imena predlagateljev ne pridejo v zapisnik, je glasovalo 92 članov konvencije; proti je glasovalo 74; glasovanja se je vzdržalo 29 članov. — Sprejet je bil predlog, da se sme vsiti poimensko glasovanje le tedaj, če ga zahteva najmanj 50 delegatov. V pravila pa je sprejet dodatek, da se na konvenciji lahko glasuje poimensko, če tako zahteva ena četrtina delegatov.

Konvencija je poslala brzoglavne pozdrave N.H.Z., ki je zborovala ob istem času v Pittsburghu, Pa., in konvenciji United Mine Workers of America. Nadalje je bila poslana pozdravna brzoglavka tudi Alex. Hovattu, predsedniku U. M. W. of A. v 14. distriktu (država Kansas).

Uradniki oziroma gl. odborniki obeh organizacij, so podali konvenciji pisana poročila, ki so objavljena v zapisniku.

V sporedu konvencije je bila tudi točka "poročila delegatov". Večina delegatov je imela spisana poročila, toda ko je prišlo do te točke sporeda, je bil stavljen predlog, da se jo črta; predlog je bil utemeljen s tem, da delegatje lahko zagovarjajo svoja priporočila v posameznih točkah, kakor prihajajo na dnevni red; druge reči pa lahko predložijo pod točko razno. Ta predlog je bil sprejet z veliko večino.

Neki delegat je imel od svojega društva nalogo predlagati novo ime za združeno organizacijo. Velika večina članov konvencije pa je bilo zato, da naj združena organizacija ohrani ime S. N. P. J. Tudi tu se je vršilo poimensko glasovanje, toda za predlog, naj se združena organizacija imenuje "Jugoslovanska Podpornica Zveza", je bilo oddanih le deset glasov. Za ime S. N. P. J. je glasovalo 182 članov konvencije.

Precej debate je vzel predlog, naj se sedež organizacije premesti v Cleveland, O., toda je bil poražen z veliko večino, istotako tudi predlog, naj se Prosveta premesti v Cleveland. Sprejet je bil predlog, da se načelna izjava prenese tudi v Charter, ravno tako tudi dodatek, da je med konvencijama najvišja oblast referendum. — Sprejet predlog, da bo v bodočem terminu tudi gl. urednik Prosvete član gl. odbora. — Posle bolniškega tajnika bo v bodoče opravljal pomožnik tajnik, ki je tudi član gl. odbora.

Zanimiva je bila debata o predlogu odbora za pravila, naj se glavni odborniki volijo potem splošnega glasovanja. Naprostniki te točke so navajali kot najjačji argument to, da članstvo še ni zrelo za ta način volitev. Po njihovem mnenju je edino konvencija sposobna, da izvoli izmed sebe sposoben gl. odbor. — O sposobnosti članstva bi se dalo mnogo govoriti. Socialisti vemo, da ljudstvo še ni zrelo, s tem mislimo, da še ni sposobno voliti v javna zastopstva, v odbore nekaterih unij itd., take ljudi, ki ne bi bili korumpirani, ampak voli večinoma take, ki so zagovorniki privatnih interesov in podvrženi korupciji. Kljub temu smo za direktne volitve, kajti iz napak, iz izkušenj se uči človeštvo. Nikakor ni res, da so na kon-

vencije poslani vsi najsposobnejši člani organizacije; tudi ni dokazano, da bi bil glavni odbor slabši, če se bi ga izvolilo potem splošnega glasovanja. Nadalje tudi delegatje ne morejo videti v glave kandidatov in ker tega ne vidijo, tudi ne poznajo njihovih sposobnosti. V javnosti so v prvi vrsti poznani ljudje, ki so aktivni na organizacijskem polju, in čim aktivnejši so, bolj so poznani. Tudi članstvo pozna dela glavnih odbornikov, in če jim njihova dela ugajajo, jim bo ponovno poverilo službe, v slučaju, da kandidirajo. Seveda ima splošno glasovanje tudi slabo stran, in ta je indiferentnost med članstvom, kadar je treba odločiti o važnih rečeh. O tej točki se je vršilo poimensko glasovanje; za predlog odbora za pravila, da se voli glavni odbor potem splošnega glasovanja, je bilo oddanih 92 glasov, proti pa 98; glasovanja so se vzdržali trije člani. Večina proti predlogu je znašala le 6 glasov in glavni odbori se volijo na konvenciji kakor dosedaj; v dopolnilnih volitvah pa se jih voli potem splošnega glasovanja.

Sprejeta je bila tudi točka, ki določa, da "noben glavni odbornik ali vslužbenec, ki prejema minimalno tedensko mezdo \$35 ali več ne sme lastovati ali voditi nobene trgovine, obrti ali industrialnega podjetja izvenemsi svoje službe, ki mu jo nalagajo pravila. Gl. odbornik ali vslužbenec, ki krši to točko pravil, preneha biti avtomatično gl. odbornik ali vslužbenec." Sprejet je bil še dodatek k tej točki, ki vključuje tudi žene gl. odbornikov ali vslužbencev.

Na enajsti seji dne 17. septembra je resigniral konvenčni predsednik J. Skuk. Za mesto predsednika sta kandidirala W. Sittar in F. Zajec. Izvoljen je bil F. Zajec.

Glede glasila je bilo sklenjeno, da "mora biti urejano v duhu načel naprednega, politično in strokovno organiziranega delavstva in v duhu prvega odstavka načelne izjave S. N. P. J." Odbor za resolucije je predložil tudi takozvano Molekovo resolucijo, sprejeto na peti redni konvenciji SNPJ. v Milwaukee, Wis., združitveni konvenciji v ponovno odobrenje. Konvencija jo je soglasno odobrila in pride tudi v pravila. V razrede za bolniško podporo se bo v bodoče plačevalo po lestvici. Predlog naj se vsak razred za bolniško podporo upravlja zase in vsak razred naj tudi zase pokriva eventualni deficit je propadel. Po novem načinu pa bodo člani, ki so zavarovani v višjih razredih za bolniško podporo, plačevali sorazmerno nekoliko več za vsak dolar bolniške zavarovalnine. Tudi kritje eventualnega deficita v bolniškem skladu, ki je skupen za vse razrede, bo razpisano sorazmerno na podlagi, za koliko dolarjev dnevne bolniške podpore je kdo zavarovan. V pravila je bila sprejeta točka, da jednota tudi v bodoče za prve tri dni bolezni ne plača nikake podpore, dasiravno je bila proti nji velika opozicija.

Posmrtninski razredi so: \$250, \$600, \$1000, \$1500 in \$2000. Razredi za bolniško podporo so: \$1, \$2, \$3, \$4 in \$5.

Zadeva zavetišča pride na diskuzijo članstvu in potem na splošno glasovanje. Glavni upravni odbor bo izdelal načrt ali več načrtov, napravil proračune, preskrbel potrebne podatke, vse skupaj objavil v nekaj izdajah glasila in članstvo bo potem smelo o stvari razpravljati. Po končani razpravi bo predana stvar članstvu, da se odloči za ali proti zavetišču. V istem smislu je bil sprejet predlog za lastno tiskarno.

Jednota prične izdajati mladinski list. Ustanovi se sklad izrednih podpor, toda dijaški sklad odpade. Dijaki bodo dobivali podporo iz sklada izrednih podpor.

Uslužbenci v gl. uradu jednote morajo pristopiti k strokovni organizaciji. Delajo osem ur dnevno pet dni v tednu, ob sobotah pa samo do poldne.

V glavni odbor SNPJ. za dobo 1921-1925 so bili izvoljeni:

Vincenc Cankar, predsednik; Andrej Vidrih, podpredsednik; John Borštnar, namestnik; Mathew J. Turk, tajnik; Blas Novak, pomožni tajnik; Anton Hrast, namestnik; John Vogrič, blagajnik; Frank Baydek, namestnik; Filip Godina, upravitelj glasila; Jože Zavertnik, urednik glasila.

Nadzorni odbor:

Frank Zajc, predsednik. Frank Somrak, nadzornik. Viljem Sitter, nadzornik. Vid. Vodišek, namestnik. Kristina Omahne, namestnica.

Porotni odbor:

John Underwood, predsednik; Martin Železnikar, John Trčelj, Fred. A. Vider in John Goršek, porotniki; Paul Berger in Albert Hrast, namestnika.

Bolniški nadzorni odbor:

Mike Zugelj, Maks Marc, John Grošelj, Anton Sular in Ambrožič; Zorko, Val. Marcina, Oberžan in Frank Klun, namestniki.

Združitveni odbor:

Frank Aleš, Joško Oven in Jos. Skuk; Mary Udo-
vič in Jos. Bratkovič, namestnika.

Odbor književne matice:

Vincenc Cankar, Frank Aleš in Peter Bernik.

Odbor za pravila:

Frank Aleš, Math. J. Turk in Jože Zavertnik.

Br. August Samec, ki je bil izvoljen namestnikom gl. blagajnika, je pozneje rezigniral in njegovo mesto je sprejel Frank Bavdek, ki je dobil za njim največ glasov.

Zborovanje je bilo ves čas mirno; to je, na konvenciji se niso dogajale scene z ozadjem osebnih napadov. Kljub velikemu številu delegatov je šlo zborovanje še precej gladko naprej, razun prvih dni konvencije, ker stvari niso še prišle v pravičen tek.

Za ruski pomožni fond je konvencija določila \$500.00, ki bodo poslani za določeni namen skozi urad J. S. Z. Ob tej priliki se lahko omeni, da je konvencija N. H. Z. prispevala iz blagajne Zajednice \$1000.00.

Po mnenju pisca teh vrstic je združitev konvencija določila preveliko zastopstvo bodoči konvenciji. Vsako društvo, ki ima 50 članov ali več, sme poslati delegata; večja društva pa na gotovo število članov tudi po več delegatov. To bo zelo veliko zastopstvo za organizacijo z nad 20.000 člani. Stroški konvencije so veliki in če se more isto delo izvršiti z manjšim zastopstvom, naj se izvrši. Sedanja konvencija bo stala jednoto okoli \$40.000. Če bodo stroški prihodnje konvencije enaki merilu te konvencije, bo stala prihodnja konvencija še enkrat toliko, ker se računa na še enkrat toliko delegatov kakor jih je bilo na sedanjih. Pisec tega poročila ni delal računov v tem oziru in ne ve, ravno v koliki meri se bo povečalo število delegatov za bodočo konvencijo na podlagi sedaj sprejetih pravil. Vsekakor pa bo znatno večje.

Priporočljivo bi bilo, da se potem iniciative zastopstvo za bodočo konvencijo zniža, glavni odborniki naj se volijo po vsaki konvenciji potom splošnega glasovanja, vsi sklepi velike važnosti, ki jih napravi konvencija, pa naj se objavijo v glasilu, članstvo naj o njih razpravlja in potem o njih glasuje za ali proti. Ta način bi prihranil organizaciji precejšno svoto.

F. Z.

Intelektualni razvoj, ki je nastopil svojo epoko kot rezultat francoske revolucije, v kateri je dobilo popovstvo in superstitija tako jak udarec, je mogoče nadaljevati in razviti do popolnejše mere le potem družabne revolucije, ki bo odstranila vladno izkoriščanja in s tem vzroke za vojno.

Reakcionarne sile so danes na delu, da vničijo napredek, ki je bil začel s francosko revolucijo. Vlade raznih držav prešajo iz ljudstev milijarde dolarjev vsako leto za naoboroževanje, za pojačanje militarizma, za razširjenje grozodejstev, ki so z njim v zvezi.

Ali naj delavstvo te reči gleda mirno, kakor da se ga ne tičejo? Delavstvo, zdrami se, organiziraj se in zastavi vse svoje politične in gospodarske sile, da se boj, ki je naperjen na en ali na drugi način proti tebi, obrne v korist, ne pa v pogubo človeštva. V korist človeštvu se obrne, čim pade sedanji kapitalistični režim.

Sodniki so seveda veliki prijatelji delavstva, in med njimi je gotovo sodnik Landis. Drugače bi ga stavbinske unije v Chicagi ne imenovala za razsodnika v njihovem sporu s kontraktorji radi plač. Landis je nalogo prevzel in jo rešil, v veliko zadovoljnost stavbinskih podjetnikov. Od njegove razsodbe je prešlo še precej dni, delavci pa so še vedno v omotici od iznenadenja. Saj je nekaterim strokam odvzel 50c na uro!

Mednarodno delavsko gibanje in svetovni položaj.

(Po "Enakopravnosti.")

V torek, dne 20. septembra se je vršil v Božeglavovi dvorani javen shod, na katerem je poročal s. Elbin Kristan o mednarodnemu socialističnemu gibanju z ozirom na sedanji svetovni položaj.

Dvorana je bila natlačena do zadnjega kotička. Shod je otvoril s. Bogatay, ki je podal besedo s. E. Kristanu.

Njegov govor se je približno glasil:

Po končan svetovni vojni je bilo precej ljudi ki so mislili, da se bo radi krvavih dogodkov in velikankega trpljenja svetovni položaj nenadoma in temeljito izpremenil. Pričakovali so čudeže. Mislili so, da se bo kapitalistični sistem porušil kar čez noč, delavstvo pa da bo postalo gospodar sveta. Danes vidimo, da se to ni uresničilo, temveč da je prišlo ravno nasprotno.

Kratka doba revolucionarnih izbruhov je prinesla povečano reakcijo. Kdor hoče danes priznati resnico, mora priznati, da je reakcija po teh revolucionarnih izbruhih zopet dvignila glavo, in tako na tej strani oceana kot na oni strani. V tem ni nič nadnaravnega. Kdor gleda na zgodovino kot dolgo verigo razvoja, ta ve, da ta razvoj ne gre po ravni, gladki poti. Zdaj je vržen naprej, zdaj nazaj, in to se ponavlja in ponavlja, predno je opaziti večjo stopnjo napredka.

Tudi socialno življenje je boj. Tudi v njem so sile, ki pritiskajo zdaj naprej, zdaj nazaj. Prav sedaj se nahajamo ravno v tem položaju. Resnica je, da je delavstvo po številu svojih organizacij po vojni pridobilo. Vojna s svojimi grozotami je marsikomu odprla oči. A vsi ti pa vendar niso spoznali, kaj bi bilo boljše od sedanjega.

Socialistično spoznanje je rezultat učenja, znanja, in ne samo nezadovoljnosti, medtem ko vojna ni nikakor nadomestilo za to potrebno znanje, ki je mora delavstvo pridobiti edinele v svojih organizacijah. Tako je torej število nezadovoljnih ljudi narastlo, a se ni dovolj poglabilo.

Zatem se je zgodilo nekaj čisto človeškega. Vseposod je nastopila nepričakovano velika utrujenost. To ni bilo nič nenavadnega, kajti človeški živci so bili napeti do skrajnosti.

To utrujenost je opaziti v vsakem oziru po vsem svetu. Delavnost ljudi tako v fizičnem kot duševnem oziru je nižja kot je bila pred vojno.

Pa prihajajo kapitalisti in pravijo, da delavstvo noče delati, da je leno itd. Resnica pa je, da je izgubilo svojo živahnost. To izgubo živahnosti se opaža tako v gospodarskem kot političnem delu.

Takoj po končani vojni je delavstvu postalo zopetno počasno delo. Hotelo je hitrega uspeha, a danes se mora priznati, da delavstvo v vseh onih revolucionarnih izbruhih ni doseglo svojih ciljev.

Na kakšen način naj se torej delavstvo oprosti kapitalističnega jarma. Po teh ponosenčenih poskusih so delavci spoznali, da je rešitev delavstva delo njega samega, in da je rešitev delavstva možna edino tedaj, če postane tako močno, da se osvobodi ter da zgradi tisto, kar je dobrega in neizogibno potrebnega za rešitev človeštva.

Kadar je treba ustvariti splošno sliko od konca vojne pa do danes, vidimo pred seboj tri faze. Prva faza je bila faza revolucionarnega poželenja. Druga faza je prinesla potrlost, neuspehe in razbite organizacije, tretja faza pa je sedanja. Zdaj prihajamo v dobo novega ustvarjanja, počasnega ter zanesljivega dela.

Bili so trenutki, ko so buržvazne vlade trepetale, a to trepetanje ni bilo tolikšno, da bi se kapitalistični sistem porušil. Po tem smo videli, da je med delavstvom nastal velik kaos.

Marksovo načelo "Delavci vsega sveta, združite se!" je sicer ostalo, a v delavskih vrstah se je pričelo mesto tega razdruževanje. Toda to se je moralo zgoditi. Kdor se je naučil misliti socialistično, je tega pričakoval. Nihče ne pričakuje, da bi voda tekla nazaj v hrib, ker je naravni zakon, da teče navzdol.

Ko so se socialistične organizacije pričele deliti,

je bilo povsem umevno, da je bil boj med njimi hujši kot pa med oddaljenimi nasprotniki. To je bilo še zmirom tako, da je bil boj med sorodnimi elementi silovitejši kot pa med bolj oddaljenimi.

Seveda, po tej poti bi se ne prišlo nikamor. Opačilo smo, da so prišli delavci, katerim nekoč socializma niti omeniti niste smeli, ter postali kar čez noč najradikalnejši. Ti niso bili nikaka pridobitev za nobeno organizacijo. Oni niso prišli vsled tega, ker so bili mnenja, da je njih sodelovanje potrebno, temveč ker so mislili, da je revolucija gotova reč, samo da še ni prišlo zraven. Pozitivnega uspeha ti ljudje niso prinesli nikakega. Morda nekateri izmed teh več ne pobuja v cerkev, ampak to je le negativen uspeh, medtem ko delavstvo potrebuje, pozitivne uspehe. To smo videli v Nemčiji, kjer so nastopili desničarji, neodvisni in komunisti, nakar je prišlo še do nadaljnjih notranjih razkolov. Italija nam nudi takorekoč klasično primero o neuspešnosti tega cepljenja. Mnogi ljudje so pričakovali, da se bo tam izvršila prva, in to ne samo politična, temveč tudi socialna revolucija. Delavci so že prevzeli tovarne, prodajalne, prevzeli produkcijo in distribucijo. Vlada je stala in gledala kot brez moči. In po vseh teh poskusih so zadnje volitve v Italiji dokazale, da se je delavstvo pričelo vračati v socialistične vrste, in da se je socialistična stranka spet ojačila.

V Italiji smo videli, kako so vstale proti delavstvu najreakcionarnejše sile. Isto se je zgodilo v Ameriki. V Italiji so se pojavili fašisti, ki so odkrito teroristična organizacija, ki tudi po našem Primorju širi teror z bombami, strojnimi in drugimi nasilnimi sredstvi. Sličen namen imajo ameriški Ku Kluksi.

Kakor je kaotičen položaj v posameznih deželah, tako je položaj kaotičen tudi v svetovnem oziru. Pred vojno je bilo delavstvo združeno v eno internacionalno. Zdaj imamo drugo in tretjo, poleg tega pa se je stvarila na Dunaju nova organizacija, ki deluje za novo internacionalno, ki naj bi združila svetovno delavstvo zopet v eno skupino.

Ta organizacija ne pretendira biti internacionalna, temveč samo deluje za ustvaritev nove internacionalne.

Zadnji čas so se začela pojavljati znamenja, da pride po teh žalostnih dneh nekaj boljšega. Jaz nisem bil nikdar optimist, niti nisem priporočal optimizma. Zgodovina je počasna, in ljudje največkrat napravljajo to napako, da sodijo zgodovino po lastnem življenju.

A vsa ta znamenja vendar kažejo, da prihaja čas izreznitve, in da je treba zbrati sile proti sovražniku, ne pa jih tratiti med seboj.

V Nemčiji je bil predlog, da se združijo soc. frakcije ugodno sprejet. Že za časa Kappove monarhistične revolte je delavstvo nastopilo složno, in zdaj ob Erbergerjevi umoritvi, ko je reakcija zopet dvignila svoj greben, je delavstvo zopet nastopilo solidarno, in monarhistični zarotniki so se poskrili v svoja skrivališča. Na Dunaju je bil stavljen predlog za združitev raznih frakcij, in ni dvoma, da pridejo pozitivni uspehi. (Konec prihodnjic.)

UTRINKI.

Sidney J. Williams, tajnik narodnega koncila za varstvo, pravi, da je leta 1919 izgubilo v industrialnih podjetjih 23,000 delavcev svoje življenje. Poleg tega je bilo 3,000,000 industrialnih ponesrečb, vsled katerih je bilo zgubljenih 29,600,000 delavskih dni. Denarna izguba na zaslužku znaša okrog ene milijarde dolarjev.

Rečeno je že bilo, da bi se dalo več kot 60 odstotkov teh ponesrečb preprečiti, in to se bo v demokratičnemu industrialnemu sistemu tudi doseglo, toda tako dolgo, dokler vlada kapitalistični sistem, kjer se postavlja profit nad človeško življenje, ne more biti drugače.

S šestimi milijoni brezposelnih, tavajočih od tovarne do tovarne in iskajoč dela celo pod tako riziko, da mora človek ne hote vprašati: kako dolgo bo vladal vlic vsem tem vzrokom še ta človeštvo ubijajoč gospodarski sistem?

Konvencija SNPJ. in SDPZ. je končana. Člani naj sedaj nekaj svoje energije posvetijo socialistični organizaciji, če hočejo, da ne bo breme medsebojnega podpiranja vedno ležalo na delavskih plečih.

Velik del buržvaznega časopisja je pričel boj proti Ku Klux Klanom. Razkrilo je precej umazanega perila, katerega stoprocentni Klani nikakor ne morejo oprati. Če bi bila vlada na mestu, bi morala takoj v začetku zadušiti to teroristično organizacijo, ki ima samo v novejših časih na vesti številna nasilstva, ki jih je izvajala napram raznim državljanom. Na jugu se je ustanovila sedaj še ena organizacija pod imenom "The order of the White Horse Knights", ki ima namen nastopati proti nasilstvom Kluxovcev z enakimi sredstvi, kakor se jih poslužujejo Ku Klux Klani. Vlada, oziroma vlade raznih držav naj bi se malo poučile o delovanju italijanskih fašistov in posledicah, ki jih je povzročil njihov terorizem v Italiji. Morda bi potem pravočasno zadušili "nevidno" cesarstvo Ku Klux Klanov, ker je dovolj vidno za vse, ki ga hočejo videti.

"Znanje" nije glasilo nikakove komunističke stranke. Ako ono iznosi istinu, tumači dogadjaje i stvar i istinito, to nikako ne znači, da ono radi za ovu ili za onu nezakonitu organizaciju." Tako proglašuje upravni odbor "Znanja" v izdaji z dne 10. septembra. V tem proglasu se zaletava tudi v Proletarca in ga imenuje "socialpatriotski list", dasiravno je Proletarec organ organizacije in stranke, katero marsikdo smatra za "nezakonitu organizaciju". Kakor je bilo preganjeno Znanje, tako je tudi Proletarec izkusil udarce železne pesti ameriške reakcije.

Upravnemu odboru Znanja bi svetovalo, da lahko najde drugo besedilo za svoje apele, kadar kliče svoje somišljenike na pomoč Znanju.

Mi nismo nikdar izivali Znanja niti ljudi, ki se gibljejo okoli njega. Vemo, da ima list svoje težave, kakor jih ima Proletarec, vemo, da nam ni bil prijazen, toda držali smo se tolerance, kakor so se jo držali drugi okoli Znanja, dokler ni bil izdan apel za pomoč.

Fraze, katere rabite, postajajo že smešne in sami priznavate fiasko svojega početja. Kljub temu nadaljujete z razdiralnim delom, dasiravno uvidevajo vsaj dalekovidnejši vaši ljudje, da boste morali v svojem delovanju iti na druga pota. Bodite pametnejši in prenehajte z zaletavanjem tja, kjer ni niti najmanj potrebno in niti malo priporočljivo.

Kdor v sedanjih časih po tolikih izkušnjah še vedno seje razdor v vrste zavednega delavstva, vrši delo, katerega ne bi mogli izvršiti najbolje plačani kapitalistični agentje.

"Edinost" naj najde za svoje "rdeče koprive" kak primernejši naslov. Morda bi bil na mestu tale: "Brozga klerikalnega kramarskega žurnalizma".

Čikaški policijski načelnik zopet "čisti" v policijskem departmentu. Baje je policija glavna protektorična mokačev in nepostavne trgovine z alkoholnimi pijačami. "Čiščenje" bo kmalo pozabljeno, trgovina s prepovedanimi pijačami pa se bo nadaljevala. Tudi podkupnine bodo drsele naprej v žepu varuhov zakonov in ustave. Policija in drugi postavni organi so uspešni le tedaj, kadar se gre zoper delavstvo, ali pa zoper male tatove, ki krađejo vsled skrajne potrebe.

Iščemo delavce za socializem. Plača: socialistični družabni red. Če je ne boš deležen ti, jo bodo tvoji potomci, toda plača ne izostane. To si zapomni in delaj, kakor so delali drugi pred teboj za odpravo telesnega suženjstva, za odpravo tlake, fevdalizma in drugih nadlog, ki so tlačilo človeštvo v prošlosti.

Na neumnosti v klerikalnih listih o "delitvah" in o bogatstvu sodrugov ne bomo odgovarjali. Je preotročje, da bi zavračali vsako laž v kaki Edinosti, kateri niti katoliški čitatelji ne verjamejo. Rev. Zakrajšek naj vendar dobi k uredništvu kakega gospoda, ki bo vedel nekoliko več kakor pa samo pogrevati vedno iste laži.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

Dopisi.

DETROIT, MICH. — V nedeljo, dne 18. septembra se je vršil v Detroitu javen shod, ki ga je sklical socialistični klub št. 114, J. S. Z.

S. Joško Oven je govoril o sedanji živilski krizi v Rusiji in dolžnosti delavstva, da ji priskoči na pomoč. Navajal je vzroke, ki so zakrivali sedanjo bedo v sovjetski Rusiji in krivda zanj pade v prvi vrsti na kapitalistične vlade, ki so storile vse, da preprečijo sovjetski vladi ekonomsko rekonstrukcijo dežele. Drugi vzrok je suša, ki jo je poslal po zatrdilu sovražnikov sovjetske Rusije sam Bog, da jo kaznuje, ker se je iznebila batjuške in druge carske golazni. Govoril je tri četrt ure in povedal marsikaj zanimivega iz zgodovine Rusije, o njenih sedanjih naporih, in o dolžnostih, ki jih ima zavedno delavstvo napram Rusiji v njeni sedanji krizi.

Po končanem govoru se je priredila kolekta v ruski pomožni fond. Detroiti sodrugi so za svoje razmere že prej nabrali čedno svoto v ta fond. Natančne svote so razvile v izkazih prispevkov v ruski pomožni fond, ki se priobčujejo v Proletarcu.

Drugi govornik je bil s. F. Zajec, ki je govoril o agitaciji, socialističnemu tisku in o sedanjemu političnemu in gospodarskemu položaju.

Po končanih govorih je bilo stavljenih nekaj vprašanj, nakar je sledila kratka diskuzija o obliki Proletarca in o agitacijskemu delu.

Shodu je predsedoval s. L. Urbančič. Ker je bil shod naglo sklican, še ni mogla zanj razviti v tako kratkem času dovolj velika agitacija, vendar pa je bila udeležba povoljna.

Detroiti socialistični klub spada med najaktivnejše v J. S. Z. in bo tudi v bodoče ostal tak.

Naj še omenim, da se je shod vršil v dvorani Victoria, ki jo imata v najemu oba socialistična kluba, spadajoča v J. S. Z., ki jima služi v zborovalne, zabavne in socialne namene.

Poročevalec.

CLEVELAND, O. — Poslane tiskovine kakor tudi seznam naročnikov prejel. Kako bo kaj z agitacijo za nabiranje novih naročnikov je pač težko reči. Slabe delovne razmere, mnogovrstni lokalni in zunanji listi ter pomanjkljiva zavednost med delavci niso nič kaj prikupljiva znamenja za povzdigo naše stvari. Da je pod takimi razmerami vse delo agitatorjev oteškoče, se razume. Seveda ni to nobena opravičila za nas agitatorje; naša dolžnost je, da opravljamo svoje delo kot vojniki velike delavske armade, ki se bojuje za boljše človeško družbo.

Na poti agitacije naletim včasih res na obžalovanja vredne trpinice. Tako mi je nekdo dejal, da kdaj so socialisti že kaj komu dali, kakor da je soc. organizacija kakšna Salvation Army; drugi je dejal, da rajši zapije tisti kvoder, kakor pa da bi ga dal za agitacijo ali za list. Reveži so v pravem smislu besede, ker niso vstanju spoznati svojih lastnih interesov, svoje velike naloge, pa skušajo pozabiti svoje bedno stanje z dopi. Da, mnogo dela še čaka naše agitatorje. Za to pa na delo! — J. Alesh.

Priredbe socialističnih klubov v Clevelandu in Collinwoodu.

JAVEN SHOD SOCIALISTIČNEGA KLUBA V CLEVELANDU.

V torek, dne 13. septembra ob osmih zvečer se je vršil v Božeglavovi dvorani velik shod, ki ga je sklical slovenski socialistični klub št. 27, J. S. Z. Ker se je vršila ravno v tem času združitelna konvencija SNPJ in SDPJ, je bil ta shod v prvi vrsti namenjen delegatom in delegatinkam, ki so se ga skoro polnoštevilno udeležili. Tudi udeležba od strani clevelandskega slovenskega občinstva je bila povoljna. Dvorana je bila zasedena, pa tudi stojišča so bila polna ljudi.

Prvi je nastopil mešan pevski zbor Zarja ter zapel delavsko himno. Za svoje proizvajanje je žel buren aplavz.

Shodu je predsedoval sodrug Bogataj, ki je predstavljal prvega govornika s. J. Jauha, soc. kandidata v občinski koncil iz 23. okraja. Njegov govor se je v glavnem tikal lokalnega delovanja socialistične stranke in socialističnega kluba št. 27, JSZ. S. Jauh je izvajal, kako težavno je bilo delovanje kluba posebno med vojno, ker je bilo vsako svobodno izražanje smatrano za izdajalsko napram deželi. Klub pa je vse to prebolel in je pripravljen za bodoče delo.

Jauhu je sledil s. Filip Godina, ki je apeliral na delegate, naj se pridružijo J. S. Z. in delajo v njenem okvirju za socializem. Bodril je delegate k vstrajnejšemu organizacijskemu delu in jim polagal, da ni ravno potrebno imeti veliko množino ljudi za ustanovitev socialističnega kluba. Dovolj je, da jih je za začetek vsaj pet, kar zadostuje za ustanovitev socialistične organizacije. Z razumnim, prevdarnim delovanjem si klub v teku kratke dobe lahko pridobi v naselbini velik vpliv, postaja vedno aktivnejši, ker si je vzgojil nove agitatorične moči in s tem postane trdnjava organizirane socialistične armade.

Tretji govornik na tem shodu je bil s. Joško Oven, ki je imel za predmet: Zakaj moramo pomagati sovjetski Rusiji? — V dolgem, zelo dobro premišljenem govoru je apeliral na slovenski, oziroma jugoslovanski proletarijat, naj priskoči v teh za Rusijo težkih dnevih na pomoč deželi, ki je prva razvila rdečo zastavo socializma.

Za njim je nastopil T. Lewis, ki je v angleščini govoril v istem smislu za isti namen, kakor J. Oven. T. Lewis je nastopil na shodu v imenu organizacije "Friends of Soviet Russia."

Po njegovem govoru se je napravila med občinstvom kolekta v ruski pomožni fond, ki je znašala \$103,27.

Nato je nastopil s. F. Zajec, ki je govoril o socialističnem časopisju in o težavah, ki jih imajo agitatorji za socialistični tisk. Dejal je, da ni težko ljudi trenotno navdušiti, zelo težko pa jih je pridobiti v organizacijo in za čitatelje socialističnega tiska. Samo v tem je vzrok, da gibanje ni jače kot je. Izvajal je nadalje, da je za socialistično gibanje mnogo važnejša socialistična organizacija z desetimi ali petnajstimi člani, kot pa par tisoč neorganiziranih takozvanih radikalnih delavcev, ki le mislijo, da so radikalci, v resnici pa ne pomenijo ničesar v razrednem boju. Slikal je, kako so nekateri naši klubi, dasiravno majhni po številu članstva, vršili kampanjsko delo za socialistično stranko pri zadnjih novembrskih volitvah; prirejali so shode, na katerih so nastopali govorniki raznih narodnosti, širili kampanjsko literaturo in vršili agitacijsko delo sploh, ki bi bilo neizvršeno, če ne bi imeli teh malih organiziranih skupin naših sodrugov. Apeliral je na prisotne delegate, da naj delujejo za ojačanje J. S. Z. in njenega glasila Proletarca. Mnogi pripovedujejo o naprednosti v raznih naselbinah, toda on te naprednosti ne vidi drugje kot v dopisih. Treba je začeti z delom, zato jim je priporočal, da naj, ko se vrnejo v naselbne prične z resnim delom na polju socialistične izobrazbe in z organiziranjem našega delavstva v socialistične klube.

Zadnji je govoril s. Jože Zavertnik, ki je imel za predmet svojemu govoru današnji svetovni položaj. Govoril je o tekmovanjih med kapitalističnimi državami, ki so sedaj ravno taka kakor pred vojno in vodijo do enakih konfliktov. Dasiravno se je ljudstvo veselilo premirja, ki je bilo leta 1918 nenadoma proglašeno, je lahko vedel vsak socialist, ki pozna današnji gospodarski sistem, da še ni prišel tisti trenutek v razvoju svetovnega kapitalizma, katerega je napovedal Karl Marks, to je, kadar bi prišle kapitalistične države do popolnega gospodarskega propada.

Dolgovi, katere so imele takrat kapitalistične države, še niso bili dovolj veliki, da bi jim prinesli popolno propad. Tekmovanje v kapitalističnem svetu se je v kratki dobi obnovilo in postaja v nekaterih ozi-

ni še hujše kakor pred zadnjo svetovno vojno. Danes se gre posebno radi olja, in konferenca, ki jo je sklical predsednik Harding za mesec november v Washington nima drugega namena kot ustvariti nekaj sporazum med kapitalističnimi državami za izkoreninjenje ugrabljenih dežel. Ako bo ta konferenca uspešna, tedaj bo vojna nevrnost za nekaj let odstranjena, ako ne, pa je pričakovati vojnega izbruha v bližnji bodočnosti.

Vse pa odvisi tudi od ljudstva v raznih deželah. Ako se bo znalo pravočasno organizirati in stopiti na prste kapitalističnim vladam in pripravljati pot v socializem, tedaj vojna ne bo tako lahko prišla. Če pa se to ne zgodi, je treba, da smo pripravljeni na novo vojno. Dasiravno bo prizadela ljudstvu ogromno gorja, bo ob enem pomenila tudi smrtni udarec kapitalizmu. Shod je bil zaključen nekaj minut čez 11. uro.

SHOD V COLLINWOODU.

Dne 14. septembra se je vršil javen shod v Collinwoodu v dvorani Slov. doma. Sklical ga je slov. socialistični klub št. 49, J. S. Z.

Udeležba od strani delegatov združevalne konvencije ni bila številna, toda slovensko občinstvo iz Collinwooda je prišlo na shod v velikem številu.

Predsedoval je s. Karl Kotnik, ki je v kratkem nagovoru označil pomen tega shoda in predstavil prvega govornika s. F. Godina, ki si je vzel za svoj govor isti predmet kakor na clevelandskem shodu.

Drugi govornik je bil s. J. Terčelj iz Lawrence, Pa. Reči se mora, da postaja Terčelj spreten govornik.

Potem je nastopil s. F. Zajec, ki je govoril o razliki med socialističnimi klubi in takozvanimi "političnimi" klubi, ki so le orodje gotovih privatnih interesov, katerim služijo. Za uslugo pa dobi semintja kakorjak službo policaja ali kaj podobnega, ali pa se popravi kaka ulica. Govoril je o brezposelnosti in njenih virih in o izhodu, skozi katerega lahko pridemo v boljši sistem, ako hočemo. Omenjal je zborovanje lige narodov in dejal, da bomo imeli pravo ligo narodov šele tedaj, kadar bomo imeli socialistično družbo narodov.

S. Joško Oven je govoril o pomožni akciji v prid sovjetski Rusiji, ki trpi vsled silnega pomankanja živil, ki ga je povzročila suša. Svoj govor je zelo obširno razvil, tako da je bil vsak udeležene prepričan o potrebi pomagati delavski Rusiji v njeni živilski krizi.

Za pomožno akcijo v prid Rusiji je govoril tudi s. T. Lewis, ki je s svojimi dovtipi vzbujal splošno veselost. Dovtipi, sarkazem in potem resnost so posebnosti, s katerimi je obdarjen ta govornik.

Kolekta, ki je sledila, je prinesla ruskemu pomožnemu fondu \$56.60.

Nato je govoril s. Jožo Zavertnik o taktiki, ki dela toliko preglavice raznim delavskim strujam v sedanjih časih. Marsikdo se je iz njegovega govora lahko marsikaj naučil o taktiki, kajti govornik je predaval skoro eno uro. Potrebno bi bilo, da bi večkrat prišli taki govorniki med narod in ga poučili o taktiki, kakršna mora biti v tem slučaju in kakšna mora biti v drugem slučaju.

Klub št. 49 je lahko zadovoljen z uspehom, ki se je dosegel s tem shodom.

V petek, dne 16. septembra pa so priredila pevska društva Zarja, Jadran in Soča koncert, ki se je vršil v Slov. domu v Collinwoodu. Ker se je bilo nekoliko ur preje razglasilo, da bo po končanem koncertu nastopil s. E. Kristan, ki je ta dan došel v Cleveland, je bila udeležba od strani delegatov in občinstva velika. Po izbranim koncertnem programu je prišel v dvorano s. E. Kristan, katerega je občinstvo burno pozdravilo.

V sledečem podajam izrpeke Kristanovga govora, kakor ga je priobčila "Enakopravnost":

"Jaz prihajam iz Jugoslavije, oziroma države, ki je oficijelno poznana kot država Srbov, Hrvatov in Slovencev", je pričel sohr. Kristan. "Prihajam takorekoč naravnost iz parlamenta v Belgradu, kjer se je tekom zadnjega leta vršila trdovratnejša borba, kot se splošno misli."

"Ustava, ki jo ima Jugoslavija, nikakor ni idealna, toda prišlo so številne točke v ustavo, katerih bi ne bilo, če bi ne bili socialni demokrati vodili boj nanje.

Če bi bile tudi druge opozicijske stranke, kot komunisti, Radičevci in pa klerikalci vodili aktivno opozicijo ter delovali za izboljšanje ustave, tedaj bi se bilo dalo seveda doseči veliko več kot pa se je doseglo.

Veliko težje je voditi pozitivno opozicijo kot pa iti domov in sesti za peč, ko so storili komunisti, Radičevci in klerikalci.

Monarhija v Jugoslaviji nikakor ni tako trdno ustanovljena reč, kot si nekateri predstavljajo. Posebno Srbi zdaleka niso tako monarhistični, kot si nekateri predstavljajo. Svobodno razpravljanje o prednostih republikanske oblike vlade se zdi Srbom docela umestno, medtem ko so slovenski liberalci mnenja, da se o tem vprašanju sploh razpravljati ne bi smelo.

Dogodki zadnjega leta so nam dokaz, da so stara načela znanstvenega socializma še vedno veljavna. Čudežev ne smemo pričakovati. Če se vzame v poštev, da je Jugoslavija pretežno agrarna dežela, kjer industrija še ni razvita, moramo priznati, da bi bila jugoslovanska ustava lahko še bolj reakcionarna kot pa je. Po prizadevanju socialistov je prišlo vanjo dosti točk glede protekcije delavca, poškodninske zavarovalnine, smrtnine itd. ki bi drugače nikdar ne bile prišle notri.

Socialni demokrati v Jugoslaviji stoje na stališču edinstva države. Delo socializma je, da združuje ne pa da razbija. Po tem načelu se je ravnala socialistična stranka v Jugoslaviji pri vsem svojem delu ter bo v tem smislu ravnala tudi v bodoče pri vsem svojem delovanju za osvoboditev jugoslovanskega in svetovnega proletariata."

Govornik je bil večkrat prekinjen z avplavzom. Ker na koncertu ni prostor za razvijanje daljših govorov, je klub št. 27 sklical javen shod za dne 20. septembra v Božeglavovi dvorani, ki je bila ta večer napolnena občinstva.

Shod je otvoril s. Bogataj, ki je apeliral na tiste, ki še niso člani socialistične organizacije, naj pristopijo in pa da naj se naroče na socialistične liste. Nato je predstavil s. E. Kristana, ki je govoril o svetovnemu socialnem položaju z ozirom na mednarodno delavsko gibanje. (Izrpeke njegovega govora, povzet iz "Enakopravnosti", je priobčen na drugem mestu v tem listu.)

SOCIALISTIČNA KONFERENCA.

V četrtek, dne 22. septembra se je vršila konferenca sodrugov in somišljenikov v gornji dvorani Slov. doma v Clevelandu.

Udeležba je bila bolj majhna, kar je pripisati v prvi vrsti utrujenosti delegatov. Konvencija se je vršila že deseti dan, poleg tega so pohajali tudi na shode in druge priredbe in to mora vsakega utruditi. Ako bi bilo mogoče, bi se sklicala prvi teden konvencije, ker pa vsled številnih drugih priredb ni bilo mogoče.

Konferenci je predsedoval s. J. Skuk. V programu ji je bil določen subjekt: Kako ojačati Jugoslovansko socialistično zvezo in razširiti njeno glasilo Proletarca.

Za zapisničarja konference je bil izvoljen s. J. Frančeskin, ki je tudi prečital pismo tajnika J. S. Z. s F. Petriča. S. F. Petrich je bil delegiran od eksekutive J. S. Z., da naj gre v Cleveland in sodeluje s klubom št. 27 in št. 49 pri pripravi na konferenco in poda na nji svoje poročilo, toda je vsled bolezni ni mogel posetiti.

Prvi se je oglašil za besedo s. Blumel, ki pa ni govoril o predmetu, ki je bil namen konference, temveč o famozni springfieldski konferenci, o narodnem socializmu, mednarodnemu socializmu in razcepljenosti, ki vlada v delavskih vrstah.

Za njim se je oglašil s. Bogataj, ki je precej na dolgo govoril o sedanjem kaotičnem stanju v delavskem gibanju in izvajal iz tega, da je edina pot, da se izvlečemo iz te krize, ako pričnemo z resnejšim organizacijskim delom.

F. Vider je mnenja, da je Kristan precej zakrivil za nazadovanje Zveze, ker je urejeval list v tonu, katerega priprosti, nezadostno naobraženi čitatelji niso razumeli.

S. J. Skuk navaja, da se je dopisnikom zaprlo kolone Proletarca in s tem se je odpravilo tudi agitatorje iz naših vrst.

S. F. Zajec pravi, da so kolone Proletarca dopisnikom otvorene. Vse, kar uredništvo lista želi je, da

naj bodo dopisi stvarni in da naj se dopisniki izogibajo osebnosti. Govori o napakah, ki so jih delale v enem ali drugem oziru vse socialistične struje in izvaja, da se iz teh napak človeštvo uči. Napredek ne gre skokoma, ampak se z vsako generacijo pomakne le majhen korak naprej. Če se napravi v gotovih dobah skok, pe potem treba napraviti gotov korak nazaj. Kar se tiče socialističnega tiska, izvaja, da ni zanimiv, toda s tem še ni rečeno, da se mora ljudstvu dajati le tako čtivo, ki mu ugaja. Socialistična literatura je kakor zdravila, ki jih predpisuje zdravnik bolnikom. Ljudje ne marajo zdravil, toda so jim potrebna v boleznih. Sedanja družba je bolna, socialistična literatura pa je zdravilo za ljudske bolezni, da jih uči spoznavati, kako odpraviti sedanji sistem in ga nadomestiti z boljšim. Pravi, da je sedaj najvažnejše delo za zavedne delavce, da delujejo po tolikem času razdruževanja za združevanje.

J. Goršek pravi, da je premalo agitacije med angleško govorečim delavstvom. Priporoča, naj J. S. Z. napravi na stranko pritisk, oziroma ji pošlje resolucijo, ki naj jo sprejme ta konferenca, s katero naj se socialistično stranko pozove k intenzivnejšemu delu za socializem med ameriškim delavstvom, katerega ne morejo doseči narodnostne federacije.

S. Debelak izvaja, da je vzrok slabim uspehom to, da si ljudje preveč domišljajo, v resnici pa le malo vedo. Ker mislijo, da veliko vedo, se tudi nočejo učiti spoznavati pravi položaj in nočejo razmišljati o načinih, ki bi bili najuspešnejši v delavskih bojih proti kapitalizmu.

S. J. Terčelj je govoril o težavah, ki jih ima socialistična agitacija v časih sedanje brezposelnosti. Povdarja, da kakor hitro se delavske razmere v Pennsylvaniji obrnejo na bolje, bo sklicana v okrožju, iz katerega prihaja on, velika socialistična konferenca, od katere pričakuje velikih uspehov za socialistično delo med našim delavstvom.

Lukežič, ki izjavlja, da sedaj ni član nobene frakcije, povdarja, da bi morala J. S. Z. izstopiti iz socialistične stranke in ostati samostojna ter delovati za zedinjenje delavskih vrst, karkoli naj že to pomeni. Graja socialistično stranko, ob enem pa je tudi proti drugim skupinam. Dejal je, ako J. S. Z. izstopi iz socialistične stranke, bo on deloval na to, da se pridruži k J. S. Z. tudi Hrvatje in Srbi.

S. J. Zavertnik govori o taktičnih razlikah med različnimi frakcijami in v tem oziru je treba najprvo najti sporazum. Izvaja, da je za delavstvo potrebno, da je enotno, disciplinirano, namreč da se prostovoljno disciplinira v socialističnem smislu besede in da se organizira. Priporoča, naj se izvoli odbor, ki naj sestavi resolucijo, oziroma apel na naše delavstvo, naj se organizira v Jugoslovanski socialistični zvezi.

Ta sugestija je bila pozneje sprejeta in v odbor so bili izvoljeni sodrugi Zavertnik, Oven in Zajec.

S. F. Godina pravi, da mnogi slovenski sodrugi ne potrebujejo narodnostne federacije, ker so zmožni angleščine vtoliki meri, da bi lahko spadali in delovali v ameriških socialističnih organizacijah. Toda ker vemo, da bi s tem zanemarili socialistično agitacijo med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki, je potrebno, da delamo v Jugoslovanski socialistični zvezi za socialistično propagando med jugoslovanskim proletariatom.

Govorili so še ponovno Oven in Zajec ter nekateri drugi sodrugi, nakar je bila konferenca zaključena.

Četudi ni bila popolnoma uspešna iz prej navedenih vzrokov, je vendarle izvršila vsaj del svojega namena.

Kar se je že večkrat pokazalo, je potreba sklicanja kongresa J. S. Z. Mnogo se je treba pogovoriti, o marsičem razpravljati. Ker pa so delavske razmere izredno slabe, ker je na tisoče naših ljudi brez dela, bi se kongres J. S. Z. sedaj še ne obnesel. Ali potrebno je, da se naše delavstvo organizira, da utrdi stare klube in ustanovi nove in da se pripravi za kongres jugoslovanskega socialističnega delavstva, organizirana v J. S. Z., ki se mora vršiti, čim prej tem bolje.

Poročevalec.

NAROČAJTE Proletarca za vaše sorodnike in prijatelje v Jugoslaviji.

Korespondenca tajništva J. S. Z.

Sodrug iz Detroita, Mich., piše: Prosim pojasnite mi, kaj pomeni beseda "Lumpenproletariat".

Z besedo "lumpenproletariat" je Marks označil tisti delavski sloj, ki se v važnem času ali važnem gibanju za koristi delavskega razreda ne zanima za njegove boje, ki neče doprinesati žrtve in se vdajati disciplini, temveč kolovrati svojo pot — iščeč s srepm očesom lastnega gmojnega zadoščenja; sloj delavstva, ki je izgubil, ali pa ga še nikdar imel ni, ves človeški ponos in vero v kakšno združeno moč ali zmago. Človek postane "lumpenproletarec" iz nevednosti, nagnjivosti, individualne požrečnosti, ali pa vsega skupaj. V prenešenem smislu besede, je "lumpenproletarec" to, kar je skeb. Lumpenproletariat je nekaj izmeček človeške družbe. Taki izmečki se pokažejo v Ameriki na površje v času velikih štrajkov, ko se prodajajo kapitalistom za puškarje in ubijalce delavskega razreda, ki se bori za izboljšanje svojega položaja, in naravno tudi na volilni dan, ko navajajo delavce, naj glasujejo za kapitalistične kandidate.

Ameriški kapitalisti in njihovo časopisje imenuje "lumpenproletarce" heroje. Taka "herojstva" uganja lumpenproletariat naravno tudi v času revolucij. Francoska revolucionarna zgodovina je vsa polna takih "herojstev."

POPRAVEK.

V zadnji korespondenci tajništva JSZ se je bila urinila v pismu, ki ga je bil poslal tajnik JSZ klubovemu tajniku za clevelandsko konferenco neljuba tehnična napaka, ki se glasi: "Poleg tega je zelo priporočljivo, da delegati na združevalni konvenciji sprejmejo v pravila točko, ki naj predpisuje, da se ima v glasilo združene jednote priporočati pristopanje k Jugoslovanski socialistični zvezi, kot edini politični organizaciji jugosl. delavcev v Ameriki..." Glasiti pa bi se moralo: Poleg tega je zelo priporočljivo, da delegati na združevalni konvenciji sprejmejo RESOLUCIJO, v kateri naj se uredniku glasila predpiše, da pristopanje k Jugoslovanski socialistični zvezi, kot edini politični organizaciji jugoslovanskih delavcev v Ameriki.

Tajništvo J. S. Z.

Agitatorji na delu.

Število naročnin, ki so jih poslali agitatorji za razširjenje Proletarca:

Jerry Alesh, Cleveland, O.	10
Louis Krašovec, Forest City, Pa.	8
Louis Urbancich, Detroit, Mich.	2
A. Lukancich, N. Chicago, Ill.	1
Fr. Udovich, Chicago, Ill.	1
Jacob Kunstelj, Ely, Minn.	5
C. P., Chicago, Ill.	2
Anton Zornik, Herminie, Pa.	1
John Dolinar, Rock Springs, Wyo.	2
Nace Zlemberger, Glencoe, O.	3

Ruski pomožni fond.

Prispevki za odpomoč ruskemu delavstvu, ki je izpostavljeno lakoti in umiranju.

IV. Izkaz.

St. Michael, Pa.: Društvo Sinovi složne domovine št. 109 SNPJ — \$6.00.

Export, Pa.: Joseph Britz — \$5.00.

Detroit, Mich.: Društvo Zveza detroitskih Slovencev št. 121 SNPJ \$10; po \$1: L. Potočnik, J. Iveč in N. Kostelic; po 50c: A. Jurca, M. Markovich, L. Spular, P. Dobrič, J. Kus, E. Maslaroff, M. Urbas, S. Potočnik, F. Anežič, T. Kopašič, F. Levak, E. Bajec, D. Pavlovich; po 25c: A. Vojtás, F. Ivane, J. Sanick, L. Podgoršek, T. Lavrekovich, Mary Jurca, L. Pavelichich, F. Kolakovich, M. Maronich, F. Rožar, P. Pristavec, I. Krčelj, J. Žehel, A. Gregorich, J. Kranjc. — \$23.50.

Detroit, Mich.: Društ. Savinska Dolina št. 123 SPZ. — \$5.00.

Oregon City, Oregon: Člani društva Gorenjec št. 4 SNPJ: F. Zadnikar \$1; po 50c: L. Zorza, V. Kmeč in R. Zadnikar. — \$2.50.
E. Helena, Mont.: J. Smith \$1; po 50c: J. B. Mihalič, F. Smith, A. Strainar, A. Tauchar; po 25c: S. Strelak, R. Kalchich, J. Sasek, J. Mihalich; F. Beniger \$4.15.

Collinwood, O. — Nabrano na shodu socialističnega kluba št. 49 JSZ — \$56.60.

Detroit, Mich: Korporacija detroitskih društev \$100.00; sodruženje iz republičanskega združenja \$25.00 — \$125.00.

Somerset, Colo.: L. Lenarchich \$3; po \$1: M. Karnej, E. Dolgan in J. Majnik; po 50c: I. Zakelj in L. Bamek; J. Burnik 25c. — \$7.25.

Midway, Pa.: Društvo Glas Naroda št. 89 SNPJ — \$8.00.

Sublet, Wyo.: Po 50c: A. Lipold, J. Krzisnik, F. Souer, M. Tomich, T. Turk, T. Asich, T. Mezmar, S. Cullich, I. Jankovich, J. Naglich, N. Kravorusich, F. Molichnik, F. Tolstovršnik in J. Turk. — \$7.00.

Herminie, Pa.: Društ. št. 80 SSPZ — \$5.00.

Cleveland, O.: Na shodu socialističnega kluba št. 27 JSZ skolektano \$103.27. Odbitek \$7.50 za dvorano, je bilo poslano tajništvu JSZ \$95.77.

Greensburg, Pa.: Po \$1: Mary Fiorenske, Mary Miheve, M. Jeran, F. Simončič; po 50c: A. Blatnik, F. Perc, Paula Palčič, Frances Kebej, M. Paulin; F. Matko, I. Globokar, A. Russ, J. Šumu, A. Pajk in J. Sever; po 25c: A. Lindič, J. Janše, J. Sever, J. Zadek, Mary Brenel. — \$11.25.

Virden, Ill.: Jugoslov. soc. klub št. 50 JSZ \$10; F. Ilersič \$2; S. Kaučič, F. Stempihar po \$1; po 50c: M. Zalokar; F. Voučina, M. Kenik, F. Folkar, F. Goričar, L. Hudoman, J. Ločnikar, F. Znidaršič, F. Peterlin, S. Jesih, A. Belak, A. Mlačnik, J. Leban, M. Gmajnar, F. Mali, J. Medic, T. Vidergar, J. Možina; po 25c: M. Drvenik, J. Johnson, M. Zeleznikar, J. Gradišnik, M. Smole, A. Koncilja, J. Sterle, S. Pišler, J. Zaverl, S. Gregorich, F. Reven, L. Reven, Frances Reven, P. Perjančič, F. Lokušek, J. Bevcar, A. Stupar, J. Ulčar, J. Medved, F. Lesjak, V. Vidergar, F. Rabaus, F. Kuhar, Jurak; J. Sinkovec 30c. — \$29.00.

Broughton, Pa.: Nabrano na društ. seji Zvezda št. 12 SNPJ — \$7.50.

Ralphon, Pa.: Po \$1: G. Kristel, J. Pečnik, in M. Pirc; po 50c: L. Cerko, F. Krumerday, F. Bizjak, F. Sakšek, F. Novak, F. Kardin, F. Zemljak in J. Kozole. — \$7.00.

Popravek: V zadnjem izkazu se je v izkazu iz Moon Run vrnila pomota, kjer stoji, da je prispevalo soc. društvo SNPJ \$5; prav bi se imelo glasiti samo Slovensko podporno društvo v Moon Run \$5.00.

Zadnji izkaz dne 17. septembra \$ 890.84
 V tem izkazu 407.52

Skupaj do 24. septembra 1921 \$1,298.36
 Tajništvo J. S. Z.

V podporni fond socialistične stranke

so poslali klubi JSZ na tajništvo sledeče svote:

Xenomix, Ill.: Jugosl. socialistični klub št. 128. \$20.00
Pl. Smith, Ark.: Jugosl. social. klub št. 83 10.50
Lawrence, Pa.: Jugosl. social. klub št. 184 20.00
Gross, Kans.: Jugosl. social. klub št. 157 10.00
Bon Air, Pa.: Jugosl. social. klub št. 220 14.00
Collinwood, O.: Jugosl. social. klub št. 49 nabrali med člani: po 50c: J. Majcen, J. Tomšič, L. Samsa, J. Modic, A. Zure, L. Gnajzar, F. H. Komidar, I. Skubic, J. Moh, J. Hrovat, L. Čeburan, J. Tekaučič, J. Troha, A. Bolka, I. Lenč, J. Perusek, F. Perusek, J. Stržišar, M. Stržišar, V. Leskovec in M. Podboj; po 15c: J. Popek, I. Blatnik, I. Zdešar, L. Perusek, F. Klun 8.45

Skupaj do 24. septembra tajništvu JSZ \$82.95.

Drugi klubi so poslali tozadevno podporo za socialistično stranko direktno državnim tajništvom.

Tajništvo J. S. Z.

Slov. delavska

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1906.

podporna zveza

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Združena s Slovensko Narodno Podporno Jednoto.

CHICAGO, ILL.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

1. Pom. taj.: FRANK PAVLOČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj.: ANDREJ VIDRICH, R. F. D. 7, Box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ZELE, 5602 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, Ohio.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVAZNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 955 Addison Rd., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.
 Glavni urad: 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

PROSVETA.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so ujudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštinih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsake četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." —

VAZNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSAKO TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dvorani društva Frostomislec, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIJA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udele-

žujete sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

John Kresse, 396—4th Ave.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, J. S. Z. se vrši 8. okt. (drugo soboto v mesecu), v klubovih prostorih na 1432 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. Organizator.

Ako čitaš, ne čitaj le z očmi, ampak z možgami.

Boj za socializem je boj za svobodo.

Kdor grdi druge narode, je navaden surovež. In surovež ne more biti učitelj svojega naroda.

Vera, ki je odvisna od strahu pred peklom, ne more imeti velike moči.

Ljudem je lahko ugajati, ampak ne z resnico. Večini je prijetna laž veliko ljubša od trde resnice.

VABILO NA 7. PLESNO VESELICO

katere priredi

Društvo Slovenska Postaja št. 16211 Modern Woodmen of America, Chicago, Ill.

V NEDELJO DNE 9. OKTOBRA 1921

v Pulaski dvorani na 1711-13-15 So. Ashland Ave.

Začetek točno ob 2. popoldne. Uljudno vabimo cenjeno občinstvo iz Chicage in okolice, da se mnogoštevilno udeleže te naše zabave. Vstopnina v predprodaji 35c, pri vratih 50c. Igral bode Peter Ahačičev orkester. Za vsestransko dobro postrežbo in dovolj zabave bo skrbel

VESELIČNI ODBOR.

Šest tehtnih razlogov, zakaj bi morali kupovati

PRI

ALBERT LURIE & CO.,

1810-1820 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

1. Naša je navečja department tr govina v Zedinjenih državah. Velika izbira vsakovrstnega blaga.
3. Z nakupi dajemo A. Lurie Co. nakupovadne znamke (trading Stamps), ki pomenijo nadaljne prihranke za odjemalce.
2. Mi dostavljamo blago na dom v vse kraje v Chicagu in predmestjih.

4. Pri nakupovanju v naši trgovini se lahko poslužujete svojega jezika.
5. Oglašujemo dnevno v velikih čeških in drugih listih. S čitanjem teh listov čitate tudi naše oglase, v katerih so oznanjene posebne ponudbe za vsaki dan.
6. Primerjajoč naše oglase z oglasi department-trgovin v glavnem delu mesta boste lahko iznašli, da dobite v naši trgovini potreščine ceneje kakor pa v trgovinah v doljnem delu mesta.

CENIK KNJIG

ki jih ima v zalogi Proletarec:

Leposlovne knjige, romani, povesti in črtice.	
Nala leta, (Milan Pregelj)	1.00
Erpanova kobila, (Joa. C. Oblak)	.65
Čadje gnezdo, (Vladimir Levstik) vezana v platno ..	1.00
Emčke povesti, (Florijan Golar)	.75
Isjadalci, (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno ..	1.75
Antisa, (Leonid Andrejev), drama v štirih dejanjih ..	.60
Jurica Agičeva, (Ks. Sander-Gjalski), povest, 360 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
iz (P. Chocholoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana \$1.10, vezana v platno	1.60
Vitez iz Rdeče hiše, (Aleksander Dumas star.), zgodovinski roman, 504 strani, broširana \$1.00, vezana v platno ..	1.50
Učovica, (I. E. Tomić), povest, 330 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
Don Correa, (G. Keller), roman	.30
Izstavne razprave, politični in gospodarsko socialni spisi, učne in druge knjige in brošure.	
La staro pravdo, (Fran Erjavec)	.60
Naš jezik, (Dr. Joža Glonar), znanstvena razprava o slovenskem jeziku	.50
Slovenski pravopis, (Dr. A. Breznik)	.50
Lakon biogenije, (J. Howard Moore, prevel I. M.) ..	1.50
Svetovna vojna in odgovornost socializma, (Etbin Kristan) ..	.50
V novo deželo, (Etbin Kristan)	.30
V dobi klerikalizma, (Liberatus)	.20
Katoliška cerkev in socializem	.30
Kdo uničuje proizvodnjo v malem	.20
Social. knjižnica, (Dva snopiča) in "Naša bogastva" ..	.10
Čudrna prodajalna ali konsum	.10
O konsumnih društvih	.15
Razno.	
Najnovejše informacije o dobavi državljanstva Zedinjenih držav ..	.40
Spoved papeža Aleksandra VI, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 1920, 65c; letnik 1921 mehko vezan 75c; vezan v platno	1.00

"Proletarec", vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920

7.00

Angleške knjige.

100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota	1.20
The Brass Check. (Upton Sinclair). Študija ameriškega žurnalizma, broširana 60c; vezana v platno	1.20
The Profits of Religion. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese	1.20
"Debs, His Authorized Life and Letters". (David Karsner), vezano v platno	1.20
King Coal. (Upton Sinclair). Povest iz zadnjega štrajka coloradskih premogarjev, vezana v platno ..	1.20

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.

Chicago, Ill.

Vnetje slepiča.

Dr. G. Harter, dunajski večak, je v nekem nedavno izišlem članku o vnetju slepiča ali črev, kar je znano pod imenom "the appendix," med drugim dejal sledeče: "Dasiravno ni to nova bolezen, vendar je nedvomno bolj običajna, kot kedaj poprej. V pojasnilo temu govore dejstva, da moderno življenje povzroča slabost črev in mestno življenje k temu dostavlja še slabo prebavo želodca. Zato vsi tisti, ki se hočejo obvarovati te bolezni, pazite, da boste vživali primerno hrano in da bo vaš želodec vedno redno deloval. Trinerjevo grenko vino je najboljšo sredstvo za odvajanje in ohranitev želodca v zdravem stanju. Ako želite, da boste vedno pri dobrem zdravju, tedaj glejte, da imate to zdravilo vedno pri rokah. Mr. Charles Cerny, Vine st., Milwaukee, Wis., nam je pisal dne 14. avg. 1921, sledeče: "Star sem 65 let in vendar se vsak čudi, kako je to, da tako dobro igledam pri tej starosti. Jaz vedno pravim, vživajte Trinerjevo grenko vino kot ga jaz, potem se ne boste čudili." Vaš lekarnar in trgovec z zdravili ima vedno v zalogi vsa Trinerjeva zdravila.

MARQUETTE LIFE INSURANCE CO.

JE

Zavarovalna družba za življenje

ONA varuje Vaš dom in družino v slučaju smrti. Je hranilna banka v času nesreče in potrebe. Izdaja samo državno registrirane police (oporoke), in je raditega garancija zavarovancem.

NOBENA VARNEJŠA---NOBENA BOLJŠA!

Možje in žene, tukaj je prilika za vas, da se zavarujete proti revščini in miloščini.

WM. RAUEN, Nadzornik za državo Illinois, 245 W. North Ave., Chicago, Ill., Tel. Lincoln 5140

ZA NADALJNA POJASNILA PIŠITE ALI PA POKLIČITE:

LOUIS KOVIE, generalni zastopnik, 1137 West 18th Street, Chicago, Ill., Telephone Yards 5101 ali Canal 4116.
JOHN A. LAJEVICH, zastopnik, 1137 West 18th Street, Chicago Ill., Tel. Canal 4116.

Služba za dobre in vestne zastopnike za države Illinois, Indiana in Missouri z dobro plačo odprta.

Severova zdravila yzdrzujejo
zdravje v družinah.

**Nervozne,
oslabele
žene,**

ki trpe na bolečinah v križu, v bo-
kih ali na stranah, na senzaciji, ki
tlači človeka k tlom in dela v spo-
dnjem telesu težo, na glavobolu in
neredu pri naravnih funkcijah, do-
be od pomoč, ko vzamejo

Severa's Regulator

(Severjev Regulator). Priporočen
je za zdravljenje tistih posebnih
lastnosti neredov in hiranja, ki so
jim podvržene ženske. Dobite ga
pri svojem lekarju že danes.
Cena \$1.25.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

Ako si želite nabaviti knjige
socialne, povestne ali kake druge
vsebine, jih naročite od Proletarca.
Eventualni dobiček od prodaje
knjig se porabi za pokrivanje stro-
škov pri listu.

Telefon Canal 4340

Jugoslovanska trgo- vina s cveticami

V trgovini vedno
sveže cvetlice za
plese, svatbe, po-
grebe itd.
Imamo zaprte
in odprte avto-
mobile za krste,
poroke, pogrebe
in za vse druge
potrebe.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Med Throop in Blue Island Ave.

"THE MILWAUKEE LEADER"

Največji Ameriški socialistični dnevnik.

Naročnina: \$6.00 za celo leto,
\$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri
mesece.

Naslov: 532 Chestnut Street,
MILWAUKEE, WIS.

*Slovincem priporočamo
v posezanje*

KAVARNO MERKUR

3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S.
R. Z. in Proletarca.)

Dobra kuhinja :: :: :: ::

:: :: :: :: Dobra postrežba.

KARL GLASER, imeitelj.

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.

Modna trgo-
vina. Velika
zaloga moš-
kih, ženskih
oblek, izde-
lanih po
najmoder-
nejšem kro-
ju. Cene
nizke.

CARL STROVER

LAWYER

and

COUNSELLOR

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

Naročajte najboljši in najbolj raz-
širjen socialistični dnevnik v Ameriki

"THE NEW YORK CALL"

112 Fourth Avenue,
NEW YORK, N. Y.

Naročnino za dnevne in nedeljske
izdaje \$12 za celo leto; \$7 za pol leta;
\$4 za tri mesece; \$1.50 za en mesec;
samo nedeljske izdaje \$3 na leto.
Samo dnevne izdaje \$9 na leto; pol
leta \$5; en mesec \$1.25.

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v
stari kraj;

kadar želite poslati svojim sta-
rokrajskim sorodnikom, prijate-
ljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel
s stari krajem,

obrnite se na trdko

ZAKRAJSEK & CESAREK

70-9th AVE.

NEW YORK, N. Y.

Edini slovenski pogrebni

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

FARME

V PINETOWN, NORTH CAROLINA

ZA POJASNILA PIŠITE:

A. H. SKUBIC & CO., PINETOWN,
N. Carolina.